
DEBRECENI REFORMÁTUS HITTUDOMÁNYI EGYETEM

ROMA TÁRSADALOMISMERET
szakirányú továbbképzési szak

KÉPZÉSI FÜZET

Debreceni Református Hittudományi Egyetem
Felnőttképzési Központ

Debrecen
2020

Tartalomjegyzék

ÁLTALÁNOS TUDNIVALÓK	2
KÉPZÉSI ÉS KIMENETI KÖVETELMÉNY.....	3
MINTATANTERV	6
TANULMÁNYI INFORMÁCIÓK	8
FELNŐTTKÉPZÉSI SZERZŐDÉS	9
TANTÁRGYLEÍRÁSOK	11

ÁLTALÁNOS TUDNIVALÓK

Az intézmény neve és címe:	Debreceni Református Hittudományi Egyetem 4026 Debrecen, Kálvin tér 16. Telefonszám: 52/518-500
Intézményi azonosító:	FI12746
Központvezető:	Dr. Joó Anikó PhD
Képzésfelelős:	Dr. Berek Sándor PhD
Oktatásszervező:	Szabados Boglárka
Képzési forma:	levelező tagozat

„A roma társadalomismeret szakirányú továbbképzési szak képzési és kimeneti követelményei

1. A szakirányú továbbképzési szak megnevezése: roma társadalomismeret szakirányú továbbképzési szak

2. A szakirányú továbbképzési szakon szerorzhető szakképzettség oklevélben szereplő megnevezése: roma társadalomismereti szakember

3. A szakirányú továbbképzési szak besorolása:

3.1. képzési terület szerinti besorolása: pedagógusképzés képzési terület

3.2. a végzettségi szint besorolása:

o ISCED 1997 szerint: 5A

o ISCED 2011 szerint: 6

o az európai keretrendszer szerint: 6

o a magyar képesítési keretrendszer szerint: 6

3.3. a szakképzettség képzési területek egységes osztályozási rendszere szerinti tanulmányi területi besorolása:

o ISCED 1997 szerint: 142

o ISCED-F 2013 szerint: 0111

4. A felvétel feltétele(i):

Bármely képzési területen legalább alapképzésben (korábban főiskolai szintű képzésben) szerzett oklevél.

5. A képzési idő félévekben meghatározva: 4 félév

6. A szakképzettség megszerzéséhez összegyűjtendő kreditek száma: 120 kredit

7. A képzés célja és a szakmai kompetenciák (tudás, képesség, attitűd, autonómia és felelősség):

7.1. A képzés célja: olyan szakemberek képzése, akik képesek a cigány/roma közösségeket érintő kérdések hatékony közvetítésére minden olyan társadalmi szervezethez, amely ezen közösségekkel kommunikál, és egyúttal képesek a társadalmi szervezetek által megfogalmazott igényeket közvetíteni a lokális cigány/roma közösségek felé. Cél továbbá olyan szakemberek képzése, akik a roma közösségek kultúrájával és problémáival foglalkozó, magasabb szintű végzettséggel rendelkező szakemberek (romológus, szociológus, szociálpolitikus, pedagógus, jogász, orvos) mellett mediátori, közvetítői feladatokat látnak el.

7.2. Szakmai kompetenciák:

7.2.1. Tudás:

– történeti, néprajzi, szociológiai, kulturális antropológiai ismeretek a cigányság múltjáról, kultúrájukról, szokásaikról, hagyományaikról, valamint a beás vagy a romani nyelvről;

- a kisebbségi helyzet kialakulásának, valamint a kisebbségi lét jelen kérdéseinek, a kisebbségi cigány népcsoport szociális helyzetének, életkörülményeinek, életmódjának, szervezeteik, szervezetségük, a helyi társadalomban betöltött szerepük ismerete;
- a kisebbség és a többségi társadalom kommunikációs zavarainak, így a nyelvi nehézségek mellett jelenlévő kulturális eltérésekből, a szocializáció különbözőségeiből adódó meg nem értés lehetséges magyarázatainak, a cigányság folklórájának (hagyományával, hiedelemvilágával), tárgyi néprajzájának, művészi tevékenységének, cigány alkotóművészek – képzőművészek, írók, előadóművészek életművének, továbbá a cigányság kultúrájának ismerete.

7.2.2. Képességek:

A szakirányú továbbképzés résztvevői

- képessé válnak a kisebbségi létben élő, más kultúrkörből az oktatási-nevelési intézményekbe érkező gyermekek, tanulók, fiatalok és felnőttek integratív szellemű nevelésének támogatására, közös munkára a kisebbségi identitásuk megőrzésével;
- a cigányság valamelyik nyelvének elsajátításán keresztül fogódzókot találni a gondolatvilágukba;
- ennek segítségével a befogadó, együttműködő magatartás felépítésére.

7.2.3. Attitűd:

- tolerancia;
- kreativitás, rugalmasság;
- inkluzív, befogadó szemlélet;
- problémafelismerő és -megoldó készség;
- intuíció és módszeresség;
- asszertív kommunikációs képesség;
- tanulási készség és jó memória;
- széles műveltség;
- információfeldolgozási képesség;
- társadalmi érzékenység, a közösségi felelősségérzet, feladatvállalás, egészséges életvitel;
- elkötelezettség és igény a minőségi munkára;
- a szakmai továbbképzéshez szükséges pozitív hozzáállás;
- kezdeményezés, személyes felelősségvállalás és gyakorlás, döntéshozatal;
- alkalmasság az együttműködésre, a csoportmunkában való részvételre, kellő gyakorlat után vezetői feladatok ellátására;
- emberismeret, humánus szemlélet, a permanens művelődés igénye és képessége;
- az egyetemes emberi és nemzeti értékek, erkölcsi normák igényelte felelősségérzet.

7.2.4. Autonómia és felelősség:

A képzésen végzett hallgatók

- ismerik a cigány/roma közösségek társadalmi, gazdasági, politikai, kulturális viszonyainak és folyamatainak szabályszerűségeit;
- ismerik a többség és a kisebbség közötti kapcsolatrendszer szabályszerűségeit és az ezeket létrehozó okok feltárási módszereit;
- ismerik a hatékony konfliktuskezelési módszereket;
- alkalmasak a közigazgatásban, a kisebbségi igazgatásban, az oktatás területén, a szociális és egészségügyi szférában, a civil szervezetekben, fegyveres testületekben, egyházakban a roma

közösségek helyzetét érintő problémák sikeres kommunikálására;
– képesek a hatékony közreműködésre a feltárt problémák sikeres gyakorlati megoldásában;
– képesek a hatékony mediátori szerep betöltésére a kisebbség és többség viszonylatában;
– rendelkeznek magas szintű problémamegoldó képességgel, a kapcsolatteremtés, a kooperáció és a konfliktusok hatékony kezelésének képességével és a társadalmi problémák iránti nyitottsággal.

Az e szakon végzett szakemberek – megfelelő pedagógiai, pszichológiai, módszertani ismereteik birtokában – képesek továbbá

- különböző konfliktusmegoldó stratégiákat alkalmazni;
- a nevelési programjukban le szabályozott értékek szerint nevelni;
- együttműködni a nevelőtestületével;
- különböző folyamatszabályozásokba kompetensen beleszólni;
- készség szinten tájékozódni az intézményét érintő jogszabályokban;
- átlátni a közoktatásban történő folyamatokat;
- team munkához szükséges kooperációra;
- a csoportban való munkavégzésre, kollegialitásra és hatékonyságra, munkaszervezésre;

továbbá a képzés során erősödik önismeretük, sikerorientáltságuk és önértékelési képességük, személyes felelősségérzetük, minőség tudatuk, fejlődnek kommunikációs képességeik.

8. A szakirányú továbbképzési szak szakmai jellemzői, a szakképzettséghez vezető szakterületek és azok kreditaránya, amelyből a szak felépül:

8.1. Társadalom- és művészeti ismeretek: 30 kredit

Társadalomelméleti kérdések (rétegződés, érték- és normarendszer); kisebbségi nevelésszociológia; kisebbségi demográfiai ismeretek- településszociológia; cigány társadalom- cigány kultúra (népismeret); a kisebbségek jogállása a világban – nyelvi jogok; a gyermekvédelem szervezetei; szociális attitűdök és mérésük; a cigány kisebbségi helyzet kialakulása, magyarországi jogállás, önkormányzatok; kulturális antropológia a cigányság kutatásban.

8.2. Pedagógia: 20 kredit

Multikulturális társadalom – interkulturális nevelés; tanulási stratégiák, technikák; a konfliktuskezelés pedagógiája; integrált nevelés – inkluzív pedagógia; szociális munka egyénekkel és családokkal; a kooperatív tanulás.

8.3. A cigány népcsoportra vonatkozó ismeretek: 40 kredit

Szocializáció és kisebbségi identitás; a cigányság nyelvhasználata – diglosszia; a cigányság munkaerőpiaci helyzete; kisebbségi mentálhigiéné; cigány politikai és civil szervezetek, a média cigányságképe: cigány közösségek zenekultúrája; cigány irodalom és képzőművészet; beás nyelv; romani nyelv.

8.4. Gyakorlat: 20 kredit

(Kisebbségi) önkormányzati szervezetekben tapasztalatszerzés; szociális és mediátori munka egyénekkel és családokkal; tanítási gyakorlat –hospitálás.

8.5. Szakdolgozat: 10 kredit”

Képzésfelelős: Dr. Berek Sándor PhD

MINTATANTERV

Roma társadalomismeret szakirányú továbbképzési szak

Tantárgykód	Tantárgy	Előfeltétel	Félév				Összkredit	Tantárgyfelelős
			I.	II.	III.	IV.		
	Társadalom- és művészeti ismeretek						30	
FRTMI1	A cigányság társadalomismerete		10+10 gyj 6					Dr. Berek Sándor
FRTMI2	Kisebbségsszociológia			10+10 gyj 6				Dr. Berek Sándor
FRTMI3	Kisebbségi mentálhigiéné			10+10 gyj 6				Dr. Kiss János
FRTMI4	Szociálpszichológia				10+10 k 6			Dr. Kiss János
FRTMI5	Cigányok/romák helyzete Európában					10+10 k 6		Dr. Berek Sándor
	Összesen		206	406	206	206	1006	
	Pedagógia						20	
FRP1	Nevelésszociológia			10+10 k 8				Dr. Joó Anikó
FRP2	Multikulturális társadalom, integrált nevelés				15+10 gyj 6			Dr. Berek Sándor
FRP3	Inkluzív pedagógiaelmélet és módszertan	FRP2				15+10 gyj 6		Dr. Joó Anikó
	Összesen		-	206	256	256	706	
	A cigány népcsoportra vonatkozó ismeretek						40	
FRCN0	A cigányság története		20+0 k 6					Dr. Berek Sándor
FRCN1	Cigány népismeret 1. (Csoportok, hagyományok, szokások)		10+5 gyj 6					Dr. Berek Sándor
FRCN2	Cigány népismeret 2. (Hagyományos cigány mesterségek, tárgyi kultúra)		10+5 gyj 6					Dr. Berek Sándor
FRCN3	Cigány népismeret 3. (Irodalom, mese-, és mondavilág)	FRCN1, FRCN2		10+5 gyj 5				Dr. Berek Sándor
FRCN4	Cigány népismeret 4. (Zene-, és tánckultúra)	FRCN3				10+5 gyj 3		Dr. Berek Sándor
FRCN5	Cigány népismeret 5. (Képzőművészet)	FRCN3				10+5 gyj 4		Dr. Berek Sándor
FRCN6	Cigány nyelv (romani) 1.		5+5 gyj 2					Rézműves Melinda

FRCN7	Cigány nyelv (romani) 2.	FRCN6		5+5 gyj 2				Rézműves Melinda
FRCN8	Cigány nyelv (romani)3.	FRCN7			5+5 gyj 2			Rézműves Melinda
FRCN9	Cigány nyelv (romani) 4.	FRCN8				5+5 gyj 2		Rézműves Melinda
FRCN10	Cigány/roma reprezentáció				0+5 gyj 2			Dr. Berek Sándor
	Összesen		606	256	156	406	1406	
	Gyakorlat						20	
FRGY1	Roma kulturális örökség			0+10 gyj 3				Rézműves Melinda
FRGY2	Roma múzeumpedagógiai foglalkozások				0+10 gyj 2			Rézműves Melinda
FRGY3	Szociológiai terepgyakorlat				0+15 gyj 3			Dr. Berek Sándor
FRGY4	Cigány/roma gyermekek az iskolai környezetben		0+15 gyj 4					Kovács Anikó Gyöngyi
FRGY5	Kommunikáció, kapcsolat cigány/roma családokkal, közösségekkel				0+15 gyj 4			Erdei Sándor
FRGY6	Helyi tanterv készítése – cigány/roma népismeret bevezetése a tananyagba					0+15 gyj 4		Dr. Molnár-Tamus Viktória
	Összesen		156	106	406	156	806	
	Szakedolgozat						10	
FRSZK1	Szakedolgozat és konzultáció 1				0+5 gyj 5			Dr. Berek Sándor
FRSZK2	Szakedolgozat és konzultáció 2					0+5 gyj 5		Dr. Berek Sándor
	Összesen		-	-	56	56	106	
	ÖSSZÓRASZÁM		95 ó	95 ó	105 ó	105 ó	400 ó	
	Kreditszám		30	30	30	30	120	
	Gyakorlati jegyek száma		5	5	7	6	23	
	Kollokviumok száma		1	1	1	1	4	

TANULMÁNYI INFORMÁCIÓK

Tanév: 2020/21.

A tanév időbeosztása:

ősz félév:

szorgalmi időszak: 2020. szeptember 7. – december 11.

vizsgaidőszak: 2020. december 14. – 2021. január 30.

tavaszi félév:

szorgalmi időszak: 2021. február 8. – május 14.

vizsgaidőszak: 2021. május 17. – július 2.

Beiratkozás: az első konzultáció alkalmával

Konzultációk: havonta két alkalommal pénteken 13.00-tól, szombaton 9.00-tól.

A részletes órarend elérhető a Felnőttképzési Központ honlapján:

<http://www.drhe.hu/felnottkepzesi-kozpont>

Ügyintézés helye és ideje:

Felnőttképzési Központ fsz. 030.

Hétfőtől csütörtökig 9.00-tól 16.00-ig

Pénteken 9.00-tól 13.00-ig

Telefonszám: 52/518-562

E-mail: felnottkepzes@drhe.hu

Képzési díj: 125.000 Ft/ félév

A záróvizsgára való jelentkezés rendje:

Záróvizsgára az bocsátható, aki a képzési program minden előírt követelményét teljesítette. A hallgató a záróvizsgára való jelentkezési szándékát a honlapon elérhető nyomtatványnak a Felnőttképzési Központ által megadott határidőre történő benyújtásával jelzi.

FELNŐTTKÉPZÉSI SZERZŐDÉS
(hallgatóknak)

Mely létrejött a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény (Nftv.) alapján folyó iskolarendszerű szakirányú továbbképzés tárgyában – figyelemmel a felnőttképzésről szóló 2013. évi LXXVII. törvény előírásaira is – az 1. pontban megjelölt szerződő felek között az alábbi feltételekkel:

1. Szerződő felek:

Debreceni Református Hittudományi Egyetem (intézményi azonosító: FI12746)
mint képzést végző intézmény

..... (név, születési név) hallgató
.....(születési helye, ideje),
.....(anyja neve),
..... (lakcíme),
mint képzésben részt vevő hallgató, aki .....
alapképzettséggel rendelkezik.

2. A szerződés tárgya: **Roma társadalomismeret** szakirányú továbbképzés.

3. A képzés időtartama: ..... félév, kezdő időpontja .....

4. A képzés tanterve: a DRHE által a képzési és kimeneti követelmények szerint kidolgozott és elfogadott tantervi háló és tantárgyi program szerint.

5. A képzés helye: 4026 Debrecen, Kálvin tér 16.

6. A képzés költsége 125.000.-Ft/félév, mely magába foglalja a tanulmányi kötelezettség teljesítésével kapcsolatos összes költséget (vizsgadíj, pótvizsga díj, záróvizsga díj). A képzési díj a hallgatói jogviszony fennállása alatt nem módosul.

A képzés díja 125 000.-Ft, azaz egyszázhuszonöt-ezer forint/félév, mely összeget a hallgató az első félévben .....-ig, de legkésőbb a beiratkozástól/regisztrációtól számított két héten belül köteles a Neptun rendszeren keresztül átutalni a DRHE számlájára.

Ha a hallgató a tanulmányait – bármely okból – abbahagyja, a befizetett képzési díjat nem követelheti vissza.

7. A képzéshez szükséges infrastrukturális feltételeket a DRHE biztosítja, s azokat a hallgató a DRHE szabályzataiban foglaltak szerint jogosult használni.

8. A hallgató hallgatói jogviszonyára, tanulmányi és vizsgaügyeire a DRHE szabályzatai megfelelően vonatkoznak, melyeket köteles betartani. A szabályzat rendelkezéseinek megszegése esetén a DRHE az abban meghatározott jogkövetkezményeket alkalmazza.

9. A foglalkozásokon való részvétel kötelező. Rendkívüli esetben legfeljebb a foglalkozások 20%-áról való távolmaradás engedélyezése kérelmezhető. Ennek túllépése nem teljesített krediteket von maga után. Az engedéllyel mulasztott tanórák tananyagának, követelményeinek pótlását és annak határidejét az érintett oktató határozza meg.

10. A hallgató jelen szerződés aláírásával igazolja, hogy a képzésről szóló tájékoztatást megkapta.

11. A hallgató a jelen szerződés alapján tudomásul veszi és elfogadja, hogy a képzés befejezését és a vizsga eredményes letételét oklevél dokumentálja.

Az oklevél igazolja, hogy a hallgató a szakirányú továbbképzésben részt vett, vizsgakövetelményeinek eleget téve azt eredményesen elvégezte, és **roma társadalomismereti szakember** végzettséget szerzett.

Az oklevélre a hallgató az abban foglaltak szerint alapíthatja jogait.

12. Ha a hallgató azzal szegi meg a szerződést, hogy a képzési költséget határidőre nem fizeti meg, a DRHE jogosult a szerződést azonnali hatállyal felmondani. A DRHE szerződésszegése esetén a hallgató a Ptk. szerinti kártérítési igénnyel léphet fel.

13. A hallgató a jogorvoslati jogát az Nftv-ben és a Szervezeti és Működési Szabályzatban meghatározottak szerint gyakorolhatja.

Jelen szerződésben nem szabályozott kérdésekben – különösen a szerződő felek szerződésszegésére – a nemzeti felsőoktatási törvény, a felnőttképzésről szóló törvény, valamint a Ptk. idevonatkozó rendelkezései az irányadók.

Debrecen, 20..... napján

.....

rektor

.....

hallgató

TANTÁRGYLEÍRÁSOK

Tárgynév:	A cigányság társadalomismerete
Félév:	1. félév
Tárgykód:	FRTMI1
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Dr. Berek Sándor
Tárgy követelménye:	gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	10+10
Kredit:	6

A tantárgy oktatásának célja:

- Ismerjék meg a cigányság mint csoport meghatározásait, ennek típusait és a típusokon belül kialakult történeti variánsokat.
- Ismerjék meg a magyarországi cigány/roma népesség helyzetének fontosabb összetevőit.
- Ismerjék meg a termékenységgel kapcsolatos női szerepviselkedéseket.
- Szerezzenek ismereteket a cigány csoportok lokális viszonyairól.
- Szerezzenek ismereteket a térbeli kirekesztés folyamatairól.

A tananyag tartalma:

- A cigányság mint csoport meghatározásai, ennek típusai és történeti változatai.
- A magyarországi cigány/roma népesség helyzetének fontosabb összetevői.
- A termékenységgel kapcsolatos női szerepviselkedések.
- A cigány csoportok lokális viszonyai.
- A térbeli kirekesztés folyamatai, szegénység és etnicitás vidéki terekben.

Követelmény:

- A hallgatók legyenek képesek a cigány és a magyar társadalomtörténetet összefüggő egészként, ezen belül pedig kölcsönösen egymásra ható alrendszerként értelmezni.
- A hallgatók szerezzenek ismereteket a cigányság társadalmi helyzetéről és egyben ismerjék fel a legfontosabb problémákat..
- A hallgatók legyenek képesek magyar társadalom részeként szemlélni a cigányságot, felismerve a cigányok/romák etnikai vagy etnicizálódott sajátosságait.

Kötelező irodalom:

1. Andor Mihály – Reisz Terézia (szerk.): A cigányság társadalomismerete. Iskolakultúra könyvek 13. Iskolakultúra Kiadó, Pécs, 2002. 5-232.
2. Cserti Csapó Tibor: A magyarországi cigány közösségek demográfiai megközelítése. In: Cserti Csapó Tibor (szerk.): Alapirodalmak a hazai cigány/roma népességre vonatkozó társadalomtörténet, társadalomismeret oktatásához. Cigány tanulmányok 36. PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs, 2015. 401-462.
3. Tóth Péter: A magyarországi cigányság társadalomtörténete. In: Cserti Csapó Tibor (szerk.): Alapirodalmak a hazai cigány/roma népességre vonatkozó társadalomtörténet, társadalomismeret oktatásához. Cigány tanulmányok 36. PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs, 2015. 206-294.

Ajánlott irodalom:

1. Dupcsik Csaba: A cigányok társadalomtörténete a 19-20. század fordulóján. In: Cserti Csapó Tibor (szerk.): Alapirodalmak a hazai cigány/roma népességre vonatkozó társadalomtörténet,

- társadalomismeret oktatásához. Cigány tanulmányok 36. PTE BTK NTI Romológia és Nevelés-szociológia Tanszék, Pécs, 2015. 295-328.
2. Erostyák Zoltán – Kovács Júlia: Phrala sam. Tanulmányok a szentetornyai cigányokról. Szántó Kovács János Területi Múzeum, Orosháza, 2004. 7-195.
  3. Kovács Éva – Vidra Zsuzsanna – Virág Tünde: Kint és bent. Lokalitas és etnicitás a peremvidékeken. L' Harmattan Kiadó, Bp. 2013. 5-383.
  4. Neményi Mária: Testükbe zárva. A termékenységgel kapcsolatos női szerepviselkedések fiatal roma nők körében. In: Neményi Mária: Csoportkép nőkkel. Új Mandátum Könyvkiadó, Bp. 1999. 159-214.
  5. Stewart, Michael Sinclair: Daltestvérek. Az oláh cigány identitás és közösség továbbélése a szocialista Magyarországon. T-Twins Kiadó – MTA Szociológiai Intézet – Max Weber alapítvány, Bp. 1994. 7-268
  6. Váradi Mónika Mária – Virág Tünde: A térbeli kirekesztés változó mintái vidéki terekben. Szociológiai Szemle 2015/1. 89-113.
  7. Virág Tünde: A gettósodó térség. Szociológiai Szemle, 2006/1. 60-76.
  8. Virág Tünde: Kirekesztve. Falusi gettók az ország peremén. Akadémiai Kiadó, Bp. 2010. 5-266.
  9. Virág Tünde (szerk.): Törésvonalak. Szegénység és etnicitás vidéki terekben. Argumentum Kiadó, Bp. 2015. 5-266.
  10. Virág Tünde: Változó gazdasági-társadalmi kapcsolatok egy cigányok lakta faluban. Szociológiai Szemle, 2008/1. 60-77.

Tárgynév:	Kisebbségszociológia
Félév:	2. félév
Tárgykód:	FRTMI2
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Dr. Berek Sándor
Tárgy követelménye:	gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	10+10
Kredit:	6

A tantárgy oktatásának célja:

- Ismerjék meg a kisebbségszociológia mibenlétét, tárgyait és tematizáltságát.
- Ismerjék meg a magyarországi cigány népesség szociális helyzetének változásait.
- Szerezzenek ismereteket a roma etnicitás társadalmi konstrukciójáról.
- Ismerjék meg a kiemelkedett cigányok etnikai identitásának jellegzetességeit.
- Szerezzenek ismereteket a kirekesztettség változó formáiról.

A tananyag tartalma:

- A kisebbségszociológia mibenléte, tárgyai és tematizáltsága.
- Az etnikai csoportok helye Kelet-Közép-Európában.
- A magyarországi cigány népesség szociális helyzetének változásai.
- A "mátság" társadalmi felépítése, a roma etnicitás társadalmi konstrukciója.
- A kiemelkedett cigányok etnikai identitásának jellegzetességei.
- A roma és nem roma együttélés konfliktusai, a kirekesztettség változó formái.

Követelmény:

- A hallgatók legyenek képesek szerzett ismereteik birtokában empátiával fordulni a különböző kisebbségi csoportok és azok tagjai felé.
- A hallgatók szerezzenek ismereteket a magyarországi etnikai kisebbségekről.
- A hallgatók szerezzenek ismereteket a roma és nem roma együttélés konfliktusairól, a kirekesztettség változó formáiról

Kötelező irodalom:

1. Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába. Osiris Kiadó, Bp. 2006. 370-392.
2. Csepeli György - Örkény Antal – Székelyi Mária (szerk.): Kisebbségszociológia. Szöveggyűjtemény egyetemi és főiskolai hallgatók számára. Minoritás könyvek 4. Kisebbségszociológiai Tanszék, Bp. 1997. 5-330.
3. Horváth István: Kisebbségszociológia. Alapfogalmak és kritikai perspektívák. Kolozsvári Egyetemi Kiadó – Presa Universitară Clujeană, Kolozsvár, 2006. 6-182.

Ajánlott irodalom:

1. Cserti Csapó Tibor: Szociológiai, szociális tényezők a cigány népesség vizsgálatában. In: Forray R. Katalin (szerk.): Ismeretek a romológia alapképzési szakhoz. Bölcsész Konzorcium, 2006. 161-185.
2. Kemény István: Beszámoló a magyarországi cigányok helyzetével foglalkozó 1971-ben végzett kutatásról. MTA Szociológiai Kutató Intézet, Bp. 1976. 3-291.
3. Kemény István – Jankó Béla – Lengyel Gabriella: A magyarországi cigányság 1971-2003. Gondolat Kiadó – MTA Etnikai–nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Bp. 2004. 5-192.
4. Kerezsi Klára – Gosztonyi Márton – Polák Attila: A roma és nem roma együttélés konfliktusai, kriminális vonatkozásai. Belügyi Szemle, 2014/7-8. 5-51.

5. Kertesi Gábor – Kézdi Gábor: A cigány népesség Magyarországon Dokumentáció és adattár. Socio-Typo Kiadó, Bp. 1998. 5-467.
6. Kligman, Gail: A "másság" társadalmi felépítése: a "roma" azonosítása a posztszocialista közösségekben. Szociológiai Szemle, 2001/4. 66-84.
7. Ladányi János – Szelényi Iván: A kirekesztettség változó formái. Közép- és délkelet-európai romák történeti és összehasonlító szociológiai vizsgálata. Napvilág Kiadó, Bp. 2004. 5-190.
8. Ladányi János – Szelényi Iván: A roma etnicitás „társadalmi konstrukciója” Bulgáriában, Magyarországon és Romániában a piaci átmenet korszakában. Szociológiai Szemle, 2001/4. 85-95.
9. Szarka László: Kisebbségi léthelyzetek – közösségi alternatívák. Az etnikai csoportok helye a kelet-közép-európai nemzetállamokban. Lucidus Kiadó, Bp. 2004. 5-342.
10. Szuhay Péter: Magyar nyelvű cigányok a Kárpát-medencében. In: Bárdi Nándor – Fedinec Csilla – Szarka László (szerk.): Kisebbségi magyar közösségek a 20. században. Gondolat Kiadó – MTA Kisebbségkutató Intézet, Bp. 2008. 426-435.
11. Tóth Kinga Dóra: Kiemelkedett cigányok (gypsy/travellers) etnikai identitásának jellegzetességei Angliában. "Túl cigány vagyok a gádzsóknak és túl gádzsó a cigányoknak." Szociológiai Szemle, 2004.2. 58-76.
12. Tóth Kinga Dóra: Sikeres cigányok Angliában és Magyarországon. L' Harmattan Kiadó, Bp. 2008.7-174.

Tárgynév:	Kisebbségi mentálhigiéné
Félév:	2. félév
Tárgykód:	FRTMI3
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Dr. Kiss János
Tárgy követelménye:	gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	10+10
Kredit:	6

A tantárgy oktatásának célja:

- A képzésben részt vevő hallgatók mentális egészségről való tudásuk bővítése.
- A kisebbségben élők mentális állapotának megismerése.
- Az etnikai identitás, a kisebbségi lét nehézségeinek megértése.
- A cigányság különböző csoportjaiban, rétegeiben élők (életkor, nem) mentális helyzetének megismerése.
- Az ismeretek megszerzése és a tantárgyba beépített érzékenyítő programok által a kurzust elvégzők személyközi és kultúraközi kompetenciáinak valamint segítő, és empátiás attitűdjük fejlesztése.

A tananyag tartalma:

- A mentális egészség fogalma, összetevői.
- A mentális egészséget meghatározó külső és belső tényezők.
- Az etnikai identitás meghatározói, formái. Identitászavarok.
- A hazai cigány/roma populáció etnikai identitása.
- A magyarországi cigányság mentális helyzete egy hazai kutatás tükrében.
- A kisebbségi lét lélektani következményei – az első generációs cigány/roma értelmiség, a szegény/mélyszegény réteg, a cigány/roma nők a hagyományos közösségekben, az iskola és felsőoktatás világában, a többségi kultúrában.

Követelmény:

- A hallgató ismerje meg a kisebbségi létből fakadó mentális nehézségeket.
- Megszerzett ismeretek birtokában legyenek képesek a mentális egészségkárosodás megelőzésére, korai felismerésére.

Kötelező irodalom:

1. Forray R. Katalin: Egészség és iskolázottság. Az idő fogságától szabadon. Új Mandátum, Budapest, 2013. 72-83.
2. Szabóné Kármán Judit: Az etnikai identitás és a kisebbségi lét mentálhigiénés attribútumai a hazai roma/cigány értelmiség körében. In: MI/MÁS Konferencia 2008. Gondolatok a toleranciáról. Eger, 2008. Konferenciakötet Amerikanisztikai Tanszék Eszterházy Károly Főiskola Eger, 213 – 219. www.szabonekarmanjudit.hu /publikációk
3. Szabóné Kármán Judit: A magyarországi roma/cigány értelmiség historiográfiája, helyzete, mentális állapota. Gondolat Kiadó, Budapest 2012.

Ajánlott irodalom:

1. Mendi Rózsa: Felsőoktatásban tanuló roma fiatalok pályaszocializációs és személyiségvizsgálata. ELTE, Budapest 1999. <http://mek.oszk.hu/02000/02034/html/>

2. Moretti Magdolna – Kurimay Tamás – Molnár Zsuzsanna – Szerdahelyi Ferenc: Az asszimiláció ára. (Cigány betegek és családjuk körében végzett vizsgálatok). *Psychiatria Hungarica*, 1997. 1. 12. évfolyam, 5-18.
3. Szabóné Kármán Judit: Sar si von? Mentálhigiéné és Pszichoszomatika, 5. évf. (2004) 4. sz. 335 – 358. www.szabonekarmanjudit.hu /publikációk
4. Szabóné Kármán Judit: De kik is vagyunk? Ba kon vi sam? Dá sijnyé nyisz noj? *Vigilia*, 76. évf. (2011) 3. sz. 162 – 170.p. www.szabonekarmanjudit.hu /publikációk
5. Tényi Tamás-Trixler Mátyás: A mágikus befolyásoltság és a démonikus megszállottság pszichopatológiai vonatkozásairól cigányok schizophren pszichózisaiiban. *Psychiatria Hungarica*, 1992. 7. 167-173.
6. Zonda Tamás: A cigányok öngyilkossági cselekményeiről. *Psychiatria Hungarica* 1989. IV. 1. 31-38.

Tárgynév:	Szociálpszichológia
Félév:	3. félév
Tárgykód:	FRTMI4
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Dr. Kiss János
Tárgy követelménye:	kollokvium
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	10+10
Kredit:	6

A tantárgy oktatásának célja:

- A hallgatók ismerjék meg a társas viselkedés, a társaslélektan alapelveit.
- A szociálpszichológia alapkérdéseinek, fogalmainak, jelenségeinek megtanulásával megértsék a csoportközi viszonyokat, egyéni viselkedés, s a társas interakciók működését.
- Az előítélet, az agresszió, az előítéletes személyiség kialakulásának megismerése.

A tananyag tartalma:

- A szociálpszichológia fogalma, tárgya, kialakulása, vizsgálati módszerei.
- Pedagógia és szociálpszichológia.
- Személypercepció – a szociális másik észlelése.
- Sztereotípiák, előítélet, előítéletes személyiség.
- A verbális és non-verbális kommunikáció; szerepük a személyes és csoportközi kapcsolatokban, eltérő kultúrákban.
- Proxemika a különböző kultúrákban.
- A rasszizmus - kialakulásának okai, folyamata, típusai. Teendők a megelőzésében.
- A társas kapcsolatok típusai, fejlődése, szociális szerepek.
- A csoportokról
- Társas befolyásolás

Követelmény:

- A társaslélektan behatóbb megismerése által értsék meg a többség és kisebbség kapcsolatát.
- Váljanak képessé a sztereotípiák felismerésére, azok meghaladására.
- Az előítéletes személyiség kialakulásának megismerése által képessé váljanak tanítványaik nyitott, befogadó személyiséggé nevelésére.

Kötelező irodalom:

1. Forgács József (2019): A társas érintkezés pszichológiája Kairosz Kiadó https://kupdf.net/download/forgacs-jozsef-a-tarsas-erintkezes-pszichologiaja_59fb2ac2e2b6f5883e367731_pdf
2. Elliot Aronson (2008): A társas lény. Akadémiai Kiadó Zrt., Budapest <https://www.scribd.com/document/53683156/ARONSON-A-tarsas-leny>
3. Elliot Aronson (2009): Columbine után - Az iskolai erőszak szociálpszichológiája. AB OVO Kiadói Kft. Budapest. <https://www.scribd.com/document/137688545/Aronson-Columbine-Utan>
4. Csepeli György: Szociálpszichológia Osiris Bp.1998. <https://docplayer.hu/22544829-Szocialpszichologia-csepeli-gyorgy.html>

Ajánlott irodalom:

1. Lengyel Zsuzsanna szerk. (2002): Szociálpszichológia szöveggyűjtemény. Osiris Bp. <http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/szocialpszichologia/ch06s06.html#id549871>

2. Berne, Eric (2019): Az emberi játszmák. Háttér Kiadó, Budapest https://kupdf.net/download/eric-berne-emberi-jatszma_597342fddc0d60bb2472764c_pdf
3. Mead, G. H. (1973): A pszichikum, az én és a társadalom. Gondolat Kiadó, Budapest. http://mandadb.hu/common/file-servlet/document/613737/default/doc_url/pszichikum_az_en_es_a_tarsadalom.pdf
4. Mészáros Aranka szerk. (2004): Az iskola szociálpszichológiai jelenségvilága. ELTE Eötvös Kiadó Bp <https://www.scribd.com/document/249840040/Meszáros-Aranka-Az-iskola-szocialpszichologiai-jelensegvilaga-pdf>
5. Szabóné Kármán Judit (2008): Az etnikai identitás és a kisebbségi lét mentálhigiénés attribútumai a hazai roma/cigány értelmiség körében. In: *MI/MÁS Konferencia 2008. Gondolatok a toleranciáról*. Konferenciakötet. Amerikanisztikai Tanszék Eszterházy Károly Főiskola Eger, 213 – 219.p. www.szabonekarmanjudit.hu /publikációk

Tárgynév:	Cigányok/romák helyzete Európában
Félév:	4. félév
Tárgykód:	FRTMI5
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Dr. Berek Sándor
Tárgy követelménye:	kollokvium
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	10+10
Kredit:	6

A tantárgy oktatásának célja:

- Ismerjék meg az európai cigány népesség szociokulturális összetételét.
- Ismerjék meg az európai cigányok/romák társadalmainak közös vonásait.
- Szerezzenek ismereteket a cigányok és a környező társadalmak kapcsolatairól.
- Szerezzenek ismereteket az európai cigányok változatos világairól.
- Ismerjék meg a cigányokról Európában kialakult képzeteket.

A tananyag tartalma:

- Az európai cigány népesség szociokulturális összetétele.
- A társadalmi felépítés közös vonásai.
- A cigányok és a környező társadalmak kapcsolatai: a kizárás, a bezárás és a magába zárás.
- A cigányokról alkotott képzetek.
- A „cigány/roma/utazó” népesség társadalmi és kulturális helyzete Európában.
- Az európai cigány világok jellemzői antropológiai keretekben.

Követelmény:

- A hallgatók legyenek képesek a különböző cigány világok, élethelyzetek megértésére.
- A hallgatók szerezzenek ismereteket az európai cigány népesség jellemző vonásairól.
- A hallgatók legyenek képesek különféle társadalmi tapasztalataikat új ismereteik segítségével értelmezni.

Kötelező irodalom:

1. Liegeois, Jean-Pierre: Romák Európában. Pont Kiadó, Bp. 2009. 5-269.
2. Liegeois, Jean-Pierre: Romák, cigányok, utazók. Pont Kiadó, Bp. 2002. 5-247.
3. Prónai Csaba (szerk.): Cigány világok Európában. Nyitott Könyvműhely Kiadó, Bp. 2006. 5-494.

Ajánlott irodalom:

1. Bárány Zoltán: A kelet-európai cigányság. Athenaeum 2000 Kiadó, Bp. 2003. 7-384.
2. Lydaki, Anna: Régi idők vándorai egy modern világban. Duna Palota Kulturális Kht., Budapest 2009. 3-168.
3. Prónai Csaba (szerk.): Cigányok Európában 1. Nyugat-Európa. Új Mandátum Könyvkiadó, Bp. 2000. 5-502.
4. Prónai Csaba (szerk.): Cigányok Európában 2. Olaszország. Új Mandátum Könyvkiadó, Bp. 2002. 5-461..
5. Prónai Csaba (szerk.): Cigányok Európában 3. Franciaország. Új Mandátum Könyvkiadó – L' Harmattan Könyvkiadó – MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Bp. 2005. 5-487.

Tárgynév:	Nevelésszociológia
Félév:	2. félév
Tárgykód:	FRP1
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Dr. Joó Anikó
Tárgy követelménye:	kollokvium
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	10+10
Kredit:	8

A tantárgy oktatásának célja:

- A nevelésszociológia fogalomrendszerének, kutatási eredményeinek megismerése.
- A kultúra, a személyiség és a szocializáció összefüggéseinek mélyebb megértése.
- A társadalmi és oktatási egyenlőtlenségek okainak, mérséklése módjának megtanulása.

A tananyag tartalma:

- A nevelésszociológia fogalma, tárgya, témakörei. Nevelésszociológiai kutatások.
- A társadalmi és kulturális erőforrások.
- Az iskola és a társadalom.
- Az oktatási rendszer szociológiája.
- Társadalmi egyenlőtlenségek – esélykülönbségek.
- A társadalmi mobilizáció és az oktatás a mai magyar társadalomban.
- Szocializáció a szegény, hátrányos helyzetű és cigány/roma gyermekek családjában.
- Az eltérő szocializáció következményei – az iskola és a társadalom válaszai. Paradigma-váltás.
- A pedagógus személyisége, módszertani kultúrája.

Követelmény:

- A hallgató megismerve és megértve az eltérő szocializációból fakadó másságot, képes legyen sikeresen tanítani, nevelni az eltérő kultúrából érkező gyermekeket.
- Szemléleti és módszertani változásokat ismerjen meg a hallgató, s képes legyen alkalmazni ezeket oktató-nevelő munkája során.

Kötelező irodalom:

1. Bourdieu, Pierre: A társadalmi egyenlőtlenségek újratemlődése. Gondolat Kiadó, Budapest 1978.
2. Durkheim, Emil: Nevelés és szociológia. Tankönyvkiadó, Budapest 1934/1980.
3. Kozma Tamás: Bevezetés a nevelésszociológiába. Tankönyvkiadó, Budapest 2001.
4. Varga Aranka (szerk.): A nevelésszociológia alapjai. PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék –WHSZ, Pécs 2015.

Ajánlott irodalom:

1. Bourdieu Pierre: Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke. In: Angelusz Róbert (szerk.): A társadalmi rétegződés komponensei. Új Mandátum Kiadó, Budapest 1999. 138-155.
2. Erős Ferenc: Az identitás labirintusai. Narratív konstrukció és identitásstratégiák. Janus, Osiris Kiadó, Budapest 2001.
3. Furray R. Katalin – Hegedüs T. András: Cigány gyermekek szocializációja. BME, Budapest 1998.
4. Furray R. Katalin – Kozma Tamás: Társadalmi tér és oktatási rendszer. Akadémiai Kiadó, Budapest 1992.

5. Illyés Gyula: Lélek és kenyér. Kozmutza Flóra értelmiségi-, és ösztön-vizsgálataival. Nyugat, Budapest 1939.
6. Meleg Csilla (szerk.): Iskola és társadalom. Dialóg – Campus Kiadó, Budapest-Pécs 2003.
7. Neményi Mária: Oktatási egyenlőtlenségek Európában és Magyarországon. Esély 2013. 24/2. 3-7.
8. Pusztai Gabriella: A társadalmi tőke és az iskola. Új Mandátum Kiadó, Budapest 2009.
9. Szabóné Kármán Judit: A cigányság esélyegyenlőségének megteremtése a magyarországi oktatási rendszerben In: Az esélyegyenlőség és felzárkóztatás vetületei az oktatásban. Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia, Szabadka, 2009, Forum Könyvkiadó, 215 – 222.p. www.szabonekarmanjudit.hu /publikációk
10. Szabóné Kármán Judit: „Én olyan okos leszek, hogy nevémen szólítanak majd.” In Andl Helga – Boros Julianna (szerk.): „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola Évkönyve 2009. Pécs, 2009, Pécsi Tudományegyetem, 405 – 415.p. www.szabonekarmanjudit.hu /publikációk
11. Szabóné Kármán Judit: „Tűzoltó leszek, s katona, vadakat terelő juhász...?” Neveléstudományi Konferencia Békéscsaba 2009. www.szabonekarmanjudit.hu /publikációk

Tárgynév:	Multikulturális társadalom, integrált nevelés
Félév:	3. félév
Tárgykód:	FRP2
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Dr. Berek Sándor
Tárgy követelménye:	gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	15+10
Kredit:	6

A tantárgy oktatásának célja:

- A kurzus célja, hogy a sokszínű társadalom és az iskolai nevelés összefüggéseit történetiségében, hazai és nemzetközi példák mentén tárja fel abból a szempontból, hogy a hármas cél egysége (egyéni sikerek, az egyes közösségek fennmaradása és a társadalom fejlődése) milyen stratégiák mentén valósul meg.
- A kurzus célja, hogy a hallgató munkája során saját mintája, példája nyomán alapozza meg tanítványában a másik ember elfogadásának, a hozzá való pozitív viszonyulás alapjait.
- A kurzus célja továbbá megismertetni a hallgatókat a társadalmi kirekesztődés ellen irányuló pedagógiai lehetőségek elméletével és gyakorlati mintáival, elfogadtatni a sztereotípiá - és előítélet-mentes nevelési gyakorlat szükségességét. Megismertetni a hallgatókkal a kultúrák közötti hídépítő technikák iskolai és egyéb más társadalmi intézményi gyakorlatát.

A tananyag tartalma:

- Kultúra, szubkultúra, etnocentrizmus, kulturális relativizmus
- Multikulturális nevelés
- Multikulturális sokszínűség Európában
- A multikulturális oktatás dimenziói, szintjei
- Nemzetiségek, etnikai kisebbségek, migrációs kérdések Magyarországon
- Társadalmi és iskolai stratégiák, interkulturális kompetencia

Követelmény:

- A hallgatók ismerjék meg a multikulturális társadalom, integrált neveléshez kapcsolódó általános és szakma specifikus fogalmakat.
- Legyenek képesek a hallgatók a kisebbségek kultúrájának őrzésére, átörökítésére, előítéletek csökkentésére, értékátadásra, más kultúrájú nemzetiségűekkel való együttműködés képességének kialakítására.
- Mindennapi munkájuk során kerüljön előtérbe a kulturális tudatosság növelése, diszkrimináció, rasszizmus csökkentése minden gyerek esetében.

Kötelező irodalom:

1. Torgyik Judit: Multikulturális társadalom, multikulturális nevelés. Új Pedagógiai Szemle, 2004. 4-5. sz. 4-14.
2. Torgyik Judit – Karlovitz János Tibor: Multikulturális nevelés. Bölcsész Konzorcium, Budapest 2006.

Ajánlott irodalom:

1. Feischmidt Margit: A másság az iskolában és a társadalomban. In: Feischmidt – Nyíri (szerk.): Nem kívánt gyermek. MTA-ENKI, Budapest 2006.

2. Feischmidt Margit: Multikulturalizmus: kultúra, identitás és politika új diskurzusa. In: Feischmidt Margit (szerk.): Multikulturalizmus. Osiris, Budapest 1997.
3. Forray R. Katalin – Hegedüs T. András: Cigány gyermekek szocializációja. BME, Budapest 1998.
4. Forray R. Katalin – Cs. Czachesz Erzsébet – Lesznyák Márta: Multikulturális társadalom – interkulturális nevelés. In: Báthori Zoltán – Falus Iván (szerk.): Tanulmányok a neveléstudomány köréből. Osiris, Budapest 2001.
5. Varga Aranka: Multikulturalizmus – inkluzív oktatási rendszer. In: Forray R. Katalin (szerk.): Alapismeretek a romológia asszisztens képzéshez. PTE BTK Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs 2006.

Tárgynév:	Inkluzív pedagógia-elmélet és módszertan
Félév:	2. félév
Tárgykód:	FRP3
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Dr. Joó Anikó
Tárgy követelménye:	gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	15+10
Kredit:	6

A tantárgy oktatásának célja:

- A kurzus célja, hogy a hallgatók képesek legyenek elméleti, módszertani és gyakorlati tudásuk birtokában a tanulók befogadó nevelésére, differenciált csoportos foglalkoztatására, együttműködésre nevelve.
- A kurzus célja felkészíteni a hallgatókat a sajátos nevelési igények iskolai kielégítésével kapcsolatos pedagógiai tevékenység tennivalóira (az egyéni igényeknek megfelelő tananyag és taneszköz – kiválasztás; differenciált tanulásszervezés; tanórávezetés; diagnosztikus pedagógiai értékelés és tanári team-munka).
- A tantárgy célja továbbá, hogy a hallgatókban alakuljon ki olyan elméleti és gyakorlati tudás, amely birtokában a többségi általános iskolákban folyó nevelési helyzetekben az integrált sajátos nevelési igényű, valamint tanulási, beilleszkedési, magatartási nehézséggel küzdő, az eltérő szociokulturális környezetből érkező cigány/roma tanulókat hatékonyan tudják nevelni, fejleszteni.

A tananyag tartalma:

- Különböző társadalmi-együttélési stratégiák és az inkluzív pedagógia fogalomrendszerének feldolgozása.
- Az inklúzió értelmezési kerete; modellje
- Inklúzió a gyakorlatban
- Kooperatív, differenciált tanulásszervezés az integrált tanulócsoportokban

Követelmény:

- Ismerje a hallgató az inkluzív nevelés elméletét és gyakorlatát.
- Ismerje a hallgató az inkluzív nevelés interdiszciplináris megközelítéseit az intézményi/iskolai inklúzió különböző szintjein.

Kötelező irodalom:

1. Arató Ferenc - Varga Aranka: Együtt-tanulók kézikönyve - Bevezetés a kooperatív tanulás-szervezés rejtelseibe. Mozaik Kiadó, Szeged 2012.
2. Varga Aranka: Az inklúzió szemlélete és gyakorlata. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet, Pécs 2015.

Ajánlott irodalom:

1. Bárdossy Ildikó: A befogadó iskola és környezete. Új Pedagógiai Szemle, 2006/3 35-45.
2. Kagan, Spencer: Kooperatív tanulás. Ökonet Kiadó, Budapest 2004.
3. Némethné Tóth Ágnes: Az inkluzív pedagógia didaktikai alapjai. Pápai Nyomda Kft. 2007.
4. Varga Aranka: Multikulturalizmus – inkluzív oktatási rendszer. In: Forray R. Katalin (szerk.): Ismeretek a Romológia Alapképzési Szakhoz. Pécs: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet, 2006. 145-160. oldal

Tárgynév:	A cigányság története
Félév:	1. félév
Tárgykód:	FRCN0
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Dr. Berek Sándor
Tárgy követelménye:	kollokvium
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	20+0
Kredit:	6

A tantárgy oktatásának célja:

- A kurzus tárgya a cigányság, elsősorban a hazai cigányság története.
- A hallgatók megismerik a cigányság eredetére, vándorlására, meghatározására vonatkozó kutatásokat, azok eredményeit, szembeállítva a „naiv történetírók” által kreált cigány történelem állításával.
- Kiemelt téma a hazai cigányok 15-21. századi története; letelepedésük, különböző korok rájuk irányuló politikája, együttélési nehézségek okai, megoldási módszerek, a cigányok a magyar nép történetében, a Pharrajimos, az államszocializmus, majd a rendszerváltás utáni és jelenlegi (oktatási, lakhatási, foglalkoztatási, egészségügyi) helyzetük.

A tananyag tartalma:

- Alapfogalmak
- A cigányság eredete, vándorlása
- A cigányok Európába érkezése a 13-14. században
- A magyarországi cigányság története a 15-19. században
- A hazai cigányság 20. századi története
- A cigányok helyzete a 21. század elején

Követelmény:

- A kurzusok során a hallgatók megtanulnak különbséget tenni a cigányok történetében fellelhető valótlan, „kreált” elemek, s a tudományosan feltárt, forrásmunkákkal megfelelően alátámasztott valós történet között.
- Megismerik a rendelkezésre álló tudományos anyagokat, képessé válnak használni, értelmezni azokat.
- A cigányság történetének tárgyalása által megismerik és megértik az ok-okozati összefüggéseket, mai helyzetükhöz vezető utat, szerepvállalásaikat Magyarország történetében. Választ kapnak olyan kérdéseikre, hogy „miért élnek így”, „hogyan tudnak így élni”, s megismernek pozitív életrésztéseket is.
- Világosan fogják látni a hazai cigányság mai helyzetét, ezáltal megfelelő ismeretekkel, tudással rendelkezve képesek lesznek sikeresen részt venni a közöttük végzendő munkában és szolgálatban.
- A kurzus hatására jelentősen csökken a hallgatók ellenszenve, félelme, szorongása hazánk legnagyobb kisebbségével szemben, nő az empátia, az elfogadás a cigányság, s különösen a gyermekekkel szemben, ami sikeres pedagógiai munkájukhoz nélkülözhetetlen.
- Szakmai tudásuk és kompetenciájuk fejlődik, s kulturaközi, szociális és személyközi kompetenciáik is lényegesen erősödnek a kurzus végére.

Kötelező irodalom:

1. Cserti-Csapó Tibor (szerk.): Alapirodalmak a hazai cigány/roma népességre vonatkozó társadalomtörténet, társadalomismeret oktatásához. Gypsy Studies 36. PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Pécs 2015.
2. Nagy Pál: A magyarországi cigányok története a rendi társadalom korában. Csokonai Vitéz Tanítóképző Főiskola, Kaposvár 1998.
3. Szabóné Kármán Judit: A magyarországi cigányság I. (Cigányok és romák) Semmelweis Kiadó, Budapest 2016.

Ajánlott irodalom:

1. Dupcsik Csaba: A magyarországi cigányság története. Osiris Kiadó Budapest, 2009.
2. Karsai László: A cigánykérdés Magyarországon 1919-1945. Út a cigány Holokauszthoz. Cserépfalvi Kiadó, Budapest 1992.
3. Mezey Barna – Pomogyi László – Tauber István: A magyarországi cigánykérdés dokumentumokban 1422-1985. Kossuth Könyvkiadó Budapest 1986.
4. Pomogyi László: Cigánykérdés és cigányügyi igazgatás a polgári Magyarországon. Osiris-Századvég Kiadó, Budapest 1995.
5. Tóth Péter: A magyarországi cigányság története a feudalizmus korában. Bölcsész Konzorcium, Budapest 2006.

Tárgynév:	Cigány népismeret 1 (Csoportok, hagyományok, szokások)
Félév:	1. félév
Tárgykód:	FRCN1
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Dr. Berek Sándor
Tárgy követelménye:	gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	10+5
Kredit:	6

A tantárgy oktatásának célja:

- A hallgatók ismerjék meg a hazai cigányság csoportjait, rétegeit.
- A cigány/roma hagyomány, kultúra megismerése által képessé váljanak hatékonyabb együttműködésre a cigány családokkal.
- Szerezzenek ismereteket az életkori, nemi szerepekről, a szocializációról.

A tananyag tartalma:

- A magyarországi cigányság csoportjai, rétegei, területi elhelyezkedés, a hagyományörzés mértéke.
- A cigány/roma családok; nemi és életkori szerepek, szocializáció (gyermekvárás, nevelés).
- A kultúra fogalma, összetevői. A cigányság kultúrája; etnikus kultúra, szegénykultúra.
- Életfordulók, egyházi szertartások – keresztelő, esküvő, temetés, gyász (halottkultusz), búcsújárás, hitvilág.
- Jeles napok, ünnepek, ünnepkörökhöz kapcsolódó szokások (karácsony, húsvét, ápr.8., aug. 2.)
- A magyarországi cigányság oktatási, lakhatási, foglalkoztatási, egészségügyi helyzete.

Követelmény:

- A megszerzett ismeretek birtokában a hallgatók váljanak képessé a sikeres együttműködésre a cigány/roma családokkal.
- Az eltérő szocializációból fakadó hátrányokat felismerve, megértve, munkájuk célzott és eredményes legyen a hátrányos helyzetű, szegény és cigány/roma gyermekek oktatásában, nevelésében.
- Az ok-okozati összefüggések megismerése, megértése által váljanak pro-aktívvá e gyermekekkel (és családokkal) kapcsolatos munkájukban.
- A hagyomány, kultúra megismert elemeit képessé váljanak beilleszteni cigány népismereti tantárgy oktatásába.

Kötelező irodalom:

1. Bódi Zsuzsanna (szerk.): Cigány Néprajzi Tanulmányok sorozat. Budapest, 1994 – 2017., Magyar Néprajzi Társaság.
2. Forray R. Katalin (szerk.): *Romológia-ciganológia*. Dialóg Campus Kiadó, Pécs. 2000.
3. Radics József – Farkas Mária: Cigány népismeret 1-4. évfolyam. Croatica Nonprofit Kft. Budapest. 2012.
4. Rao, Aparna: A nő a cigány kultúrában. Magyar Lettre Internationale. 21. szám, 1996. nyár, 72-74. <http://epa.oszk.hu/00000/00012/00005/21rao.htm>
5. Szuhay Péter: A magyarországi cigányok kultúrája: etnikus kultúra vagy a szegénység kultúrája. Panoráma Kiadó, Bp. 1999.

Ajánlott irodalom:

1. Csemer Géza: HABISZTI, – cigányok élete – étele – almanach. Szerzői Kiadás, 1994.
2. Lakatos Menyhért: Füstös képek. Magvető Kiadó, Budapest 1975.
3. Landauer Attila – Nagy Pál (szerk.): Írások a magyarországi beásokról. Szent István Egyetemi Kiadó. Gödöllő 2009.
4. Túry Ferenc: Roma saga. Egy nagycsaládos történet – 13 év, tizenhárom családtag. In: Lázár Imre – Pikó Bettina (szerk.): Orvosi antropológia. Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest 2012. 410-416.

Tárgynév:	Cigány népismeret 2 (Hagyományos cigány mesterségek, tárgyi kultúra)
Félév:	1. félév
Tárgykód:	FRCN2
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Dr. Berek Sándor
Tárgy követelménye:	gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	10+5
Kredit:	6

A tantárgy oktatásának célja:

- Ismerjék meg az időszakos vándorláshoz kötődő cigány/roma mesterségeket.
- Ismerjenek meg részletesen, társadalmi kontextusában egy etnikus foglalkozást.
- Ismerjék meg a 19. század cigány/roma népességének foglalkozásszerkezetét.
- Szerezzenek ismereteket a 20. században bekövetkezett foglalkozásváltásokról.
- Szerezzenek ismereteket a foglalkozások és az etnikus tradíciók kapcsolatáról.

A tananyag tartalma:

- Cigány/roma mesterségek és a mendikáció/niche kapcsolata.
- Egy etnicizálódott foglalkozás, a teknővájás társadalmi keretben.
- A 19. század etnikus, cigány/roma mesterségei.
- Cigány/roma mesterségek a 20. század utolsó harmadában.
- Foglalkozásváltási stratégiák különböző cigány közösségekben.
- Foglalkozások, tradíciók egy oláh-cigány közösségben a 20. század végén.
- A cigány/roma lakáskultúra, tárgyi kultúra és divat jellegzetességei.

Követelmény:

- A hallgatók ismerjék fel a gazdasági modernizáció és a foglalkozásváltások kapcsolatát.
- A hallgatók szerezzenek ismereteket különböző etnicizálódott mesterségekről.
- A hallgatók legyenek képesek a foglalkozások köré szerveződött tradíciók megértésére.

Kötelező irodalom:

1. Binder Mátyás: A „cigány-magyar” együttélés változatai a magyar történetírásban. In: Szuhay Péter (szerk.): Távolodó világaink. Cigány Néprajzi Tanulmányok 16. Magyar Néprajzi Társaság, Bp. 2013. 15-24.
2. N. Békefi Margit: A magyarországi teknővájó cigányok. Romológiai Kutatóintézet, Szekszárd, 2001. 5-135.
3. Szuhay Péter (szerk.): Megvetés és önbecsülés. Igaz történet Üstfoltozóról, Drótostótról, Teknőscigányról. Néprajzi Múzeum, Bp. 2014. 3-80.

Ajánlott irodalom:

1. Bódi Zsuzsanna: Cigány népismeret. Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola Kiadója, Kaposvár, 1997. 7-167.
2. Bódi Zsuzsanna: Magyarországi cigány mesterségek. Cigány Népművészek Országos Egyesülete, Bp. 2001.3-32.
3. Fátyol Tivadar - Fleck Gábor - Kőszegi Edit - Szuhay Péter (szerk.): A Roma Kultúra virtuális Háza. Multimediális DVD-ROM. Virtuális téralkotás: Macrobite Bt. Ifjúsági, Családügyi, Szó-

ciális és Esélyegyenlőségi Minisztérium - Phare „Összetartó társadalom megteremtése” program, Budapest, 2006. „Örökség-kultúra” Oktatási e-könyv – és médiatár. A magyarországi romák kultúrája. Szakmák.

4. Havas Gábor: A Baranya megyei teknővájó cigányok. In: Andor Mihály (szerk.) Cigányvizsgálatok. Művelődéskutató Intézet, Bp. 1982. 61-140.

5. Havas Gábor: Korábbi cigány foglalkozások. In: Andor Mihály (szerk.) Cigányvizsgálatok. Művelődéskutató Intézet, Bp. 1982. 161-179.

6. Havas Gábor: Foglalkozásváltási stratégiák különböző cigány közösségekben. In: Andor Mihály (szerk.) Cigányvizsgálatok. Művelődéskutató Intézet, Bp. 1982. 180-202.

7. Nagy Zsuzsa: Roma lakáskultúra-első megközelítésben. 2004.

<http://romaklub.network.hu/blog/roma-kozosseg-cigany-klub-hirei/nagy-zsuzsa-roma-lakaskultura-elso-megkozelitesben>

8. Stewart, Michael Sinclair: Daltestvérek. Az oláh cigány identitás és közösség továbbélése a szocialista Magyarországon. T-Twins Kiadó – MTA Szociológiai Intézet – Max Weber alapítvány, Bp. 1994. 7-268.

9. Szuhay Péter: A magyarországi cigányok kultúrája: etnikus kultúra vagy a szegénység kultúrája. Panoráma Kiadó, Bp. 1999. 5-205.

10. Vincze Barbara: "Egy városi nomád kollektív" – újragondolt cigány tárgyak.

<https://www.origo.hu/kultura/20100927-roma-design-targyak-cigany-targykultura-az-design-london.html>

11. Országos Magyar Királyi Statisztikai Hivatal (szerk.): A Magyarországon 1893. január 31-én végrehajtott cigányösszeírás eredményei 5 grafikai táblázattal. Magyar Statisztikai Közlemények. Új folyam. IX. kötet. Országos Magyar Királyi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1895. Hasonmás kiadás. JPTE, Pécs, 1992.

12. Roma mesterségek. Kosárfonó. A legjobb közsörús Pomázon. Seprűkötő. Túlélni a hétköznapokat. Fafaragó. Videó CD-kiadvány. „Örökség-kultúra” Oktatási e-könyv – és médiatár. A magyarországi romák kultúrája.

http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag_i_nemzetisegek/romak/_multimedia/roma_mestersegek_video/index.htm

http://www.tarsadalomkutatas.hu/multimedia/a_roma_kultura_haza.swf

13. „Örökség-kultúra” Oktatási e-könyv – és médiatár. A magyarországi romák kultúrája.

http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag_i_romak.php

14. „Örökség-kultúra” Oktatási e-könyv – és médiatár. A magyarországi romák kultúrája.

http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag_i_nemzetisegek/romak/daltestverek/index.htm

15. <http://www.origo.hu/kultura/20100927-roma-design-targyak-cigany-targykultura-az-design-london.html>

16. „Romani design”. <http://www.romanidesign.hu/>

Tárgynév:	Cigány népismeret 3 (Irodalom, mese- és mondavilág)
Félév:	2. félév
Tárgykód:	FRCN3
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Dr. Berek Sándor
Tárgy követelménye:	gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	10+5
Kredit:	5

A tantárgy oktatásának célja:

- Ismerjék meg a magyarországi cigány/roma irodalmat.
- Ismerjék meg a cigány mesegyűjtés és mesekutatás eredményeit.
- Szerezzenek ismereteket a cigány mese, a magyar mese és az európai mese hasonlóságairól és különbségeiről.
- Szerezzenek ismereteket a mesehagyományozás folyamatairól.
- Ismerjék meg a fontosabb cigány eredettörténeteket, teremtéstörténeteket, mondákat.

A tananyag tartalma:

- A cigány/roma irodalom Magyarországon.
- A mese és a monda műfaji jellemzői és típusai a magyar folklórban.
- Cigány mese, magyar mese, európai mese.
- A cigány mesegyűjtés és mesekutatás eredményei.
- A mesehagyományozás folyamata helyi közösségekben.
- Cigány eredettörténetek, teremtéstörténetek, mondák.

Követelmény:

- A hallgatók legyenek képesek a cigány mesék és mondák sajátosságainak a felismerésére.
- A hallgatók szerezzenek ismereteket mese és a monda műfaji jellemzőiről és típusairól.
- A hallgatók legyenek képesek a mesehagyományozás folyamatának, társadalmi kontextusának megértésére.

Kötelező irodalom:

1. Beck Zoltán: Cigány/roma irodalom Magyarországon. In: Forray R. Katalin (szerk.): Ismeretek a romológia alapképzési szakhoz. Pécsi Tudományegyetem, 2006. 75-92.
2. Benedek Katalin: A cigány mesegyűjtés és mesekutatás eredményei. Cserti Csapó Tibor – Nagy Pál – Szuhay Péter (vendégszerkesztők): Magyarországi roma, cigány gyűjtemények. Wlislócki Henrik Szakkollégium – PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék – Romológiai Kutatóközpont, Pécs, Romológia, 6-7.szám.
http://romologiafolyoirat.pte.hu/?page_id=1029
3. Görög – Karády Veronika: Cigány mese, magyar mese, európai mese. In: Görög – Karády Veronika (szerk.): Éva gyermekei és az egyenlőtlenség eredete. Mesék, teremtéstörténetek, etnorszemi-otikai elemzések (Afrika, Európa). L'Harmattan Kiadó, Budapest. 2006. 205-230.

Ajánlott irodalom:

1. Dömötör Tekla: Monda. In: Voigt Vilmos (szerk.): A magyar folklór. Osiris Kiadó, Budapest 1998. 281-302.

2. Fátyol Tivadar - Fleck Gábor - Kőszegi Edit - Szuhay Péter (szerk.): A Roma Kultúra virtuális Háza. Multimediális DVD-ROM. Virtuális téralkotás: Macrobite Bt. Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium – Phare „Összetartó társadalom megteremtése” program, Budapest 2006.

http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszagi_romak.php

3. Görög-Karády Veronika: Éva gyermekei és az egyenlőtlenségek eredete. A teremtéstörténet újrateemtései. In: Görög-Karády Veronika (szerk.): Éva gyermekei és az egyenlőtlenség eredete. Mesék, teremtéstörténetek, etnopszichológiai elemzések (Afrika, Európa). L'Harmattan Kiadó, Budapest 2006. 9-25.

4. Görög-Karády Veronika: A megvetés természetrajza. A cigány alakja az európai népi gondolkodásban. In: Görög-Karády Veronika (szerk.): Éva gyermekei és az egyenlőtlenség eredete. Mesék, teremtéstörténetek, etnopszichológiai elemzések (Afrika, Európa). L'Harmattan Kiadó, Budapest. 2006. 133-190.

5. Voigt Vilmos: Mese. In: Voigt Vilmos (szerk.): A magyar folklór. Osiris Kiadó, Budapest 1998. 221-280.

Tárgynév:	Cigány népismeret 4 (Zene- és tánckultúra)
Félév:	4. félév
Tárgykód:	FRCN4
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Dr. Berek Sándor
Tárgy követelménye:	gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	0+5
Kredit:	3

A tantárgy oktatásának célja:

- A hallgatók bevezetése a cigány zene-és tánckultúra történetébe; múltjába és jelenébe.
- A kurzus résztvevői megismerjék a cigányzenét, mint szolgáltatott zenét, és a cigány zenét, mint az etnikus kultúra részét a különböző – magyar cigány, oláh cigány és beás – csoportokban.
- Ismerjék meg a hagyományos cigány tánckultúrát.
- Szerezzenek ismeretet a mai modern, a cigány népzenei feldolgozásokból kialakult populáris zenéről.

A tananyag tartalma:

- A cigány zene-és tánckultúra története; múltja és jelene; a szolgáltatott cigányzene, és a zene, mint etnikus kultúra része.
- Híres cigányzenészek, a cigányzenész, mint a nemzeti zene hordozója, a verbunkos zene, a Liszt-vita és következményei.
- A cigányzene hatása a műzenére (Brahms, Schubert, Liszt, Erkel) és a népzene (Rákóczi induló), magyar nótára.
- A cigány tánc fő jellemzői, formái, az etnikus zene-és tánc 20-21. századi új formái a hagyományos és populáris műfajokban.
- A zenei szolgálat meglévő és lehetséges formái keresztyén cigány közösségekben (Amaro Del), s a venezuelai El Sistema (A rendszer) program hazánkban.

Követelmény:

- A hallgatók ismerjék meg a magyarországi cigány zenét és tánckultúrát.
- Tegyenek szert jártasságra a cigány gyermekek zenei világában.
- A hallgatók legyenek képesek a cigány zene-és tánckultúrát bevezetni iskolai oktatásukba, nevelésükbe, integrálva azt a tananyagba.

Kötelező irodalom:

1. Kovalcsik Katalin: A beás cigányok népzenei hagyományai. In: Barna Gábor (szerk.): Cigány népi kultúra a Kárpát-medencében a 18-19. században. 231-244. Cigány Néprajzi Tanulmányok 1. Mikszáth Kiadó, Salgótarján 1993. 231-244.
2. Kovalcsik Katalin: A cigány zenekultúra tegnap és ma. In: Kovalcsik Katalin (szerk.): Tanulmányok a cigányság társadalmi helyzete és kultúrája köréből. 441-470. Tanítók Kiskönyvtára 9. Budapest: ELTE-IFA-OM. 2002. 441-470.
3. Martin György: A cigányság tánckultúrája. In: Szegő László (szerk.): Cigányok, honnét jöttek merre tartanak? Kozmosz Könyvek, Budapest. 1983. 5-221.
4. Pesovár Ernő: A magyarországi cigány tánchagyomány történeti jelentősége. Táncudományi Tanulmányok: 1986/1987. 237-257.
5. Sárosi Bálint: Cigányzene... Gondolat Kiadó, Budapest 1971. 5-249.

Ajánlott irodalom:

1. Balázs Gusztáv: A nagyecsed-i oláh cigányok tánc- és zenéje. In: Bódi Zsuzsanna (szerk.): Cigány Néprajzi Tanulmányok 3. Budapest: Magyar Néprajzi Társaság, 1995. 5-144.
2. György Eszter: A perifériától a gypsy craze-ig: hogyan lett az autentikus roma folkzénéből világzene?
<https://qubit.hu/2019/04/08/a-periferiatol-a-gypsy-craze-ig-hogyan-lett-az-autentikus-roma-folkzenebol-vilagzene>
3. Kállai Ernő: A cigányok és a zene. A cigányzene és a zenész cigány fogalmának változása az elmúlt évszázadokban. Belvedere Meridionale, Tanulmányok, 2018.3. 120-140.
http://www.belvedere-meridionale.hu/?page_id=775
http://www.belvedere-meridionale.hu/wp-content/uploads/2018/03/07_K%C3%A1llai_2018_03.pdf
4. Kertész Wilkinson Irén: Az oláh-cigány közösségek zenei élete. In: Bódi Zsuzsanna (szerk.): Romanóthán. Cigány Néprajzi Tanulmányok 13. Magyar Néprajzi Társaság, Bp. 2004. 53-88.
5. Kovalcsik Katalin: A folklórzenészek, a hagyományőrzők és az “elektromos cigányok”
Kritika 2000. 29 (4): 9-11.
6. Pesovár Ernő: Küzdő karakterű páros, In: Dömötör Tekla (szerk.): Magyar Néprajz VI. Népzene, néptánc, népi játék. Akadémia Kiadó, Budapest 1990. 340-341.

Tárgynév:	Cigány népismeret 5 (Képzőművészet)
Félév:	4. félév
Tárgykód:	FRCN5
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Dr. Berek Sándor
Tárgy követelménye:	gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	10+5
Kredit:	4

A tantárgy oktatásának célja:

- Ismerjék meg a cigány/roma képzőművészet értelmezési kereteit.
- Ismerjék meg a cigányroma képzőművészet történetét.
- Szerezzenek ismereteket Balázs János és Péli Tamás festészetéről.
- Szerezzenek ismereteket a kortárs roma képzőművészetről.
- Ismerjék meg a cigány/roma képzőművészet muzeális, tárgyi gyűjteményeit.

A tananyag tartalma:

- A cigány/roma képzőművészet értelmezési keretei.
- A cigányroma képzőművészet története Magyarországon.
- Balázs János és Péli Tamás életútja és munkásságuk.
- Cigány festőnők művészete az önvallomások és az értelmezések tükrében.
- A kortárs roma képzőművészet Magyarországon.
- A cigány/roma képzőművészet muzeális, tárgyi gyűjteményei.

Követelmény:

- A hallgatók szerezzenek ismereteket a magyarországi cigány/roma képzőművészetről.
- A hallgatók legyenek képesek értelmezni a képzőművészeti alkotásokat.
- A hallgatók ismerjék meg a cigány/roma képzőművészet muzeális, tárgyi gyűjteményeit.

Kötelező irodalom:

1. Beck Zoltán: A cigány, roma irodalom és képzőművészet alapjai. In: Orsós Anna (szerk.): A romológia alapjai. PTE Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék - Wlislócki Henrik Szakkollégium, Pécs, 2015. 351-382.
2. Kerékgyártó István: A magyarországi cigány képzőművészet. In: Bódi Zsuzsanna (szerk.): Az I. Nemzetközi Cigány Néprajzi-, Történeti-, Nyelvészeti és Kulturális Konferencia előadásai. Cigány Néprajzi Tanulmányok 2. Magyar Néprajzi Társaság, Bp. 1994. 175-185.
3. Szuhay Péter: Ki beszél? Cigány/roma reprezentáció a képző- és fotóművészetben. In: Feischmidt Margit (szerk.): Etnicitás. Különbőségteremtő társadalom. Gondolat Kiadó – MTA Kisebbségkutató Intézet, Bp. 2010. 367-391.

Ajánlott irodalom:

1. Botos Zoltán: Beszélgetéseim Balázs Jánossal. Tarjáni Művészetpártoló Kör, Salgótarján, 2014. 5-80.
2. Cserti Csapó Tibor: A roma/cigány kultúra muzeális, tárgyi gyűjteményei Magyarországon. In: Cserti Csapó Tibor – Nagy Pál – Szuhay Péter (vendégszerkesztők): Magyarországi roma, cigány gyűjtemények. Wlislócki Henrik Szakkollégium – PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék – Romológiai Kutatóközpont, Pécs, Romológia, 6-7.szám.
http://romologiafolyoirat.pte.hu/?page_id=1008

3. Junghaus Tímea: Kortárs roma képzőművészet Magyarországon. In: Fátyol Tivadar - Fleck Gábor - Kőszegi Edit - Szuhay Péter (szerk.): A Roma Kultúra virtuális Háza. Multimediális DVD-ROM. Virtuális téralkotás: Macrobite Bt. Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium – Phare „Összetartó társadalom megteremtése” program, Budapest, 2006.
4. Kerégyártó István: A cigány képzőművészet és a hagyomány. In Forray R. Katalin (szerk.): Ciganológia – Romológia. Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs, 2000. 235-237.
http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag_i_romak.php
5. Kolozsváry Marianna – Szuhay Péter (szerk.): „Cigány méltósággal”: Balázs János festő (1905-1977). Kieselbach Galéria és Aukciósház, Bp. 2009. 3-217.
6. Medgyesi Gabriella – Garancsi Györgyi: Színekben oldott életek. Cigány festőnők Magyarországon. Protea Kulturális Egyesület, Bp. 2011. 6-254.
7. „Örökség-kultúra” Oktatási e-könyv – és médiatár. A magyarországi romák kultúrája.
http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag_i_romak.php

Tárgynév:	Cigány nyelv (romani) 1
Félév:	1. félév
Tárgykód:	FRCN6
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Rézműves Melinda
Tárgy követelménye:	gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	5+5
Kredit:	2

A tantárgy oktatásának célja:

- A kurzus célja, hogy a hallgató betekintést nyerjen a romani nyelv szóbeli és írásbeli rendszerébe.
- A kurzus célja, hogy a felsőoktatásban tanuló hallgatóknak legyen lehetőségük interaktív formában megismerni a magyarországi cigányság nyelvi csoportjait, általános jellemzőit.
- A kurzus célja a romani nyelv megismerése és minimális romani nyelvi ismeretek szerzése.

A tananyag tartalma:

- A romani nyelv eredete, dialektusai, fonémarendszere
- Főnevek, névelők; főnevek esetragjai
- Névmások
- Létige ragozása
- Birtoklás

Követelmény:

- A hallgatók ismerjék meg a romani nyelv sajátosságait (eredetét, nyelvtörténeti típusait, nemzetközi és hazai jellemzőit).
- A hallgatók sajátítsák el a romani nyelv nyelvtani rendszerét, alapszókincsét.

Kötelező irodalom:

1. Choli-Daróczi József: Zhanes romanes? Cigány nyelvkönyv. Don Bosco Szakiskola, Budapest 2002.
2. Rostás-Farkas György – Karsai Ervin: Cigány-magyar, magyar-cigány szótár, Kossuth Kiadó, Budapest 2001.

Ajánlott irodalom:

1. Forray R. Katalin: Ismeretek a romológia alapképzési szakhoz. In: Lakatos Szilvia (szerk): A romani/lovári nyelv. PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék 2006.
2. Helen Davies/Máté Mihály: Kezdők cigány/lovári nyelvkönyve. Holnap Kiadó, Budapest 2013.
3. Karsai Ervin – Rostás-Farkas György (1991): Cigány-magyar képes olvasókönyv. Te sityovas romanes! Gondolat Kiadó és a CTMT kiadványa
4. Lakatos Szilvia: A romani nyelv közösségi használatának és közoktatási helyzetének vizsgálata Magyarországon. Doktori (PhD) értekezés. 2013.
5. Papp János: Sityu romanes! – Tanulj cigányul! Pappné Darida Andrea Nyelvoktató Kft. Kiadó, Budapest 2008.
6. Réger Zita: Utak a nyelvhez. Nyelvi szocializáció - nyelvi hátrány. Akadémiai Kiadó, Budapest 1990.

Tárgynév:	Cigány nyelv (romani) 2
Félév:	2. félév
Tárgykód:	FRCN7
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Rézműves Melinda
Tárgy követelménye:	gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	5+5
Kredit:	2

A tantárgy oktatásának célja:

- A kurzus célja, hogy a hallgató betekintést nyerjen a romani nyelv szóbeli és írásbeli rendszerébe.
- A kurzus célja, hogy a felsőoktatásban tanuló hallgatóknak legyen lehetőségük interaktív formában megismerni a magyarországi cigányságot, annak nyelvi csoportjait, általános jellemzőit.
- A kurzus célja a romani nyelv megismerése és minimális romani nyelvi ismeretek szerzése.

A tananyag tartalma:

- Névutók
- Kötőszók
- Számnevek
- Igeragozási osztályok és csoportok
- Rendhagyó igék

Követelmény:

- A hallgatók ismerjék meg a romani nyelv sajátosságait (eredetét, nyelvtörténeti típusait, nemzetközi és hazai jellemzőit).
- A hallgatók sajátítsák el a romani nyelv nyelvtani rendszerét, alapszókincsét.

Kötelező irodalom:

1. Choli-Daróczi József: Zhanes romanes? Cigány nyelvkönyv. Don Bosco Szakiskola, Budapest 2002.
2. Rostás-Farkas György – Karsai Ervin: Cigány-magyar, magyar-cigány szótár, Kossuth Kiadó, Budapest 2001.

Ajánlott irodalom:

1. Forray R. Katalin: Ismeretek a romológia alapképzési szakhoz. In: Lakatos Szilvia (szerk): A romani/lovári nyelv. PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék 2006.
2. Helen Davies/Máté Mihály: Kezdők cigány/lovári nyelvkönyve. Holnap Kiadó, Budapest 2013.
3. Karsai Ervin – Rostás-Farkas György (1991): Cigány-magyar képes olvasókönyv. Te sityovas romanes! Gondolat Kiadó és a CTMT kiadványa
4. Lakatos Szilvia: A romani nyelv közösségi használatának és közoktatási helyzetének vizsgálata Magyarországon. Doktori (PhD) értekezés 2013.
5. Papp János: Sityu romanes! – Tanulj cigányul! Pappné Darida Andrea Nyelvoktató Kft. Kiadó, Budapest 2008.
6. Réger Zita: Utak a nyelvhez. Nyelvi szocializáció - nyelvi hátrány. Akadémiai Kiadó, Budapest 1990.

Tárgynév:	Cigány nyelv (romani) 3
Félév:	3. félév
Tárgykód:	FRCN8
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Rézműves Melinda
Tárgy követelménye:	gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	5+5
Kredit:	2

A tantárgy oktatásának célja:

- A kurzus célja, hogy a hallgató betekintést nyerjen a romani nyelv szóbeli és írásbeli rendszerébe.
- A kurzus célja, hogy a felsőoktatásban tanuló hallgatóknak legyen lehetőségük interaktív formában megismerni a magyarországi cigányságot, annak nyelvi csoportjait, általános jellemzőit.
- A kurzus célja a romani nyelv megismerése és minimális romani nyelvi ismeretek szerzése.

A tananyag tartalma:

- Igenevek
- Melléknév: stabil, mobil
- Birtokos névmások használata

Követelmény:

- A hallgatók ismerjék meg a romani nyelv sajátosságait (eredetét, nyelvtörténeti típusait, nemzetközi és hazai jellemzőit).
- A hallgatók sajátítsák el a romani nyelv nyelvtani rendszerét, alapszókincsét.

Kötelező irodalom:

1. Choli-Daróczy József: Zhanes romanes? Cigány nyelvkönyv. Don Bosco Szakiskola, Budapest 2002.
2. Rostás-Farkas György – Karsai Ervin: Cigány-magyar, magyar-cigány szótár, Kossuth Kiadó, Budapest 2001.

Ajánlott irodalom:

1. Forray R. Katalin: Ismeretek a romológia alapképzési szakhoz. In: Lakatos Szilvia (szerk): A romani/lovári nyelv. PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék 2006.
2. Helen Davies/Máté Mihály: Kezdők cigány/lovári nyelvkönyve. Holnap Kiadó, Budapest 2013.
3. Karsai Ervin – Rostás-Farkas György: Cigány-magyar képes olvasókönyv. Te sityovas romanes! Gondolat Kiadó és a CTMT kiadványa 1991.
4. Lakatos Szilvia: A romani nyelv közösségi használatának és közoktatási helyzetének vizsgálata Magyarországon. Doktori (PhD) értekezés 2013.
5. Papp János: Sityu romanes! – Tanulj cigányul! Pappné Darida Andrea Nyelvoktató Kft. Kiadó, Budapest 2008.
6. Réger Zita: Utak a nyelvhez. Nyelvi szocializáció - nyelvi hátrány. Akadémiai Kiadó, Budapest 1990.

Tárgynév:	Cigány nyelv (romani) 4
Félév:	4. félév
Tárgykód:	FRCN9
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Rézműves Melinda
Tárgy követelménye:	gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	5+5
Kredit:	2

A tantárgy oktatásának célja:

- A kurzus célja, hogy a hallgató betekintést nyerjen a romani nyelv szóbeli és írásbeli rendszerébe.
- A kurzus célja, hogy a felsőoktatásban tanuló hallgatóknak legyen lehetőségük interaktív formában megismerni a magyarországi cigányságot, annak nyelvi csoportjait, általános jellemzőit.
- A kurzus célja a romani nyelv megismerése és minimális romani nyelvi ismeretek szerzése.

A tananyag tartalma:

- Melléknevek ragozása
- Ünnepnepok
- Nyelvhelyességi feladatok
- Kommunikációs feladatok
- Szöveg fordítása romani nyelvről magyar nyelvre

Követelmény:

- A hallgatók ismerjék meg a romani nyelv sajátosságait (eredetét, nyelvtörténeti típusait, nemzetközi és hazai jellemzőit).
- A hallgatók sajátítsák el a romani nyelv nyelvtani rendszerét, alapszókincsét.

Kötelező irodalom:

1. Choli-Daróczy József: Zhanes romanes? Cigány nyelvkönyv. Don Bosco Szakiskola, Budapest 2002.
2. Rostás-Farkas György – Karsai Ervin: Cigány-magyar, magyar-cigány szótár, Kossuth Kiadó, Budapest 2001.

Ajánlott irodalom:

1. Forray R. Katalin: Ismeretek a romológia alapképzési szakhoz. In: Lakatos Szilvia (szerk): A romani/lovári nyelv. PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék 2006.
2. Helen Davies/Máté Mihály: Kezdők cigány/lovári nyelvkönyve. Holnap Kiadó, Budapest 2013.
3. Karsai Ervin – Rostás-Farkas György: Cigány-magyar képes olvasókönyv. Te sityovas romanes! Gondolat Kiadó és a CTMT kiadványa 1991.
4. Lakatos Szilvia: A romani nyelv közösségi használatának és közoktatási helyzetének vizsgálata Magyarországon. Doktori (PhD) értekezés 2013.
5. Papp János: Sityu romanes! – Tanulj cigányul! Pappné Darida Andrea Nyelvoktató Kft. Kiadó, Budapest 2008.
6. Réger Zita: Utak a nyelvhez. Nyelvi szocializáció - nyelvi hátrány. Akadémiai Kiadó, Budapest 1990.

Tárgynév:	Cigány/roma reprezentáció
Félév:	3. félév
Tárgykód:	FRCN10
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Dr. Berek Sándor
Tárgy követelménye:	gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	0+5
Kredit:	2

A tantárgy oktatásának célja:

- Új ismeretek segítségével történő szemléletformálás.
- Empátia és tolerancia kialakítása a hallgatókban.
- Ösztönzés a társadalmi környezet, ezen belül is a cigányok/romák megismerésére.
- A kulturális ábrázolások történeti keretbe helyezése.
- A mindennapi viselkedések, gyakorlatok értelmezése/módosítása.

A tananyag tartalma:

- Az idegenség etnográfiai ábrázolásának módjai.
- Az etnicitás reprezentációi és mindennapi gyakorlatai.
- A magyarországi cigányokról készített fényképek típusai.
- Az élclapi karikatúrák cigányképe.
- Cigányábrázolás a magyar játékfilmekben.
- Romareprezentáció a magyar médiában.

Követelmény:

- A hallgatók legyenek képesek a cigányábrázolások különböző módjainak megértésére.
- A hallgatók szerezzenek ismereteket a cigányábrázolások változatairól a fotográfia, a nyomtatott sajtó, a színjátás, a film és általában a média területén.
- A hallgatók az idegenség, a kulturális idegenség megértésével legyenek képesek a társadalmi beilleszkedési nehézségek felismerésére.

Kötelező irodalom:

1. Polyák Laura: Cigányok Mucsáról. Az élclapi karikatúrák cigányképe. Beszélő, 2002.7-8.szám, 89-96.
2. Pócsik Andrea: Válogatott cigányképek. Cigányábrázolás a magyar játékfilmekben a hatvanas évektől napjainkig. Tabula, 2006.2. 241-285.
3. Szuhay Péter: Az egzotikus vadembertől a hatalom önnön legitimálásáig. A magyarországi cigányokról készített fotók típusai. Beszélő, 2002.7-8.szám, 97-106.

Ajánlott irodalom:

1. Balatonyi Judit: „Lencsék által homályosan” – Széljegyzet a kulturális reprezentációs elméletekhez. Beck Zoltán (vendégszerkesztő): A megszólaló és a megszólalás (ön)ereje – Cigányok, romák, a reprezentációs térben. Wlislócki Henrik Szakkollégium – PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék – Romológiai Kutatóközpont, Pécs, Romológia, 8. szám. http://romologiafolyoirat.pte.hu/?page_id=1181
2. Berek Sándor: A néprajzi cigány reprezentációk képi forrásai a debreceni Déri Múzeum Néprajzi Adattárában. In Magyarai Márta (szerk.): A debreceni Déri Múzeum Évkönyve. Annales Musei Debreceniensis de Friderico Déri nominati. 2008-2009. Debrecen: Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatósága, Debrecen, 2010. 117-124.

3. Berek Sándor: Néprajzi cigány fotográfiák a debreceni Déri Múzeumban. *Ethnographia*. 123. évf. 2012/2. 173-197.
4. Berek Sándor: Cigány/roma reprezentációk és a cigányképek típusai a 19. században Magyarországon. *Mediárium*. IX. 2015/1-2. 37-49.
5. Bogdán Mária – Feischmidt Mária – Guld Ádám: „Csak másban”. Romareprezentáció a magyar médiában. Gondolat Kiadó – PTE BTK Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék, Budapest – Pécs, 2013. 5-311.
6. Kovács Éva – Vidra Zsuzsanna – Virág Tünde: Az etnicitás reprezentációi és mindennapi gyakorlatai. In: Kovács Éva – Vidra Zsuzsanna – Virág Tünde (szerk.): *Kint és bent. Lokalitas és etnicitás a peremvidékeken*. L' Harmattan Kiadó, Bp. 2013. 78-111.
7. N. Kovács Tímea: Helyek, kultúrák, szövegek. A kulturális idegenség reprezentációjáról. Csokonai Kiadó, Debrecen, 2007. 5-172.
8. Szöllőssy Anna: Cigányok a XIX. századi magyar színpadon. *Beszélő*, 2002.7-8.szám, 82-88.p.
9. Waldenfels, Bernhard: Az idegenség etnográfiai ábrázolásának paradoxonjai. In: Biczó Gábor (szerk.): *Az Idegen. Variációk Simmeltől Derridáig*. Csokonai Kiadó, Debrecen, 2004. 91-116.

Tárgynév:	Roma kulturális örökség
Félév:	2. félév
Tárgykód:	FRGY1
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Rézműves Melinda
Tárgy követelménye:	gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	0+10
Kredit:	3

A tantárgy oktatásának célja:

- A roma kulturális örökség értékeinek megismerése és védelme az identitás és a multikulturalizmus meghatározó eleme, e mellett mint gazdasági erőforrás is jelen van Európában.
- Az erre irányuló tantárgy oktatásának célja, hogy az egyes örökségi elemeket a hallgatók előtt feltárja és azok társadalmi, turisztikai vonzerejére felhívja a figyelmet.
- A hallgatók előzetes roma népismereti tanulmányaira alapozva a hallgatók megismerik a roma kulturális örökség elemeit.
- A hallgatók képesek legyenek a roma kulturális örökség művelődéstörténeti ismeretek értelmezésére és közvetítésére a helyi közösség, az oktatás és a kulturális turizmus felé.

A tananyag tartalma:

- Bevezetés a kulturális örökség fogalmkörébe.
- A Roma kulturális örökség elemeinek megismertetése: a tradíciók, a rendezvények, a produktumok, a műalkotások, a gyűjtemények és az életművek megismerése révén.
- Roma kulturális örökség gyűjteményei.
- A roma kulturális örökség védelme.
- Roma kulturális örökség lokális szinten.
- Kulturális örökség és kulturális turizmus kapcsolata.

Követelmény:

- A hallgatók ismerjék meg a kulturális örökség és ezen belül a roma kulturális örökség általános és specifikus fogalmait.
- Ismerjék a roma kulturális örökség elemeit a tradíciók, a rendezvények, a produktumok, a műalkotások, a gyűjtemények és az életművek mentén.
- Roma kulturális örökség projekt tervezése.
- Olvassanak speciális szakirodalmat.
- Legyenek képesek a roma kulturális értékek felismerésére és közvetítésére a helyi közösség, az oktatás és a kulturális turizmus felé.

Kötelező irodalom:

1. Erdősi Péter – Sonkoly Gábor (szerk.): A kulturális örökség. L'Harmattan Kiadó, Budapest 2004.
2. Puczkó László- Rátz Tamara: Az attrakciótól az élményig. A látogatómenedzsment módszerei. Akadémiai Kiadó Zrt., Budapest 2011.
3. Sonkoly Gábor: A kulturális örökség fogalmának értelmezési és alkalmazási szintjei, Regio, 2000/4, 45–66.

Ajánlott irodalom:

1. Bari Károly: A cigányokról, Fővárosi Önkormányzat Cigány Ház-Romano Kher, Budapest 2009. 5-35
2. Csonka-Takács Eszter (szerk.): Szellemi kulturális örökség – a megőrzés útjai: a pécsi nemzetközi konferencia előadásaiból. 2007. szept. 17–20. Európai Folklór Intézet, Budapest 2008.
3. Kerékgyártó István: A magyarországi cigány képzőművészet. In: Faragó József (szerk.): Cigány Néprajzi Tanulmányok 2. Magyar Néprajzi Társaság, Budapest 1994. 175-182

Tárgynév:	Roma múzeumpedagógiai foglalkozások
Félév:	3. félév
Tárgykód:	FRGY2
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Rézműves Melinda
Tárgy követelménye:	gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	0+10
Kredit:	2

A tantárgy oktatásának célja:

- A hallgatók érzékenyítése a múzeumpedagógia elméleti és gyakorlati ismeretek elsajátítására.
- Értsék az iskola és a múzeum kapcsolatát.
- Ismerjenek néhány „jó gyakorlatot” a múzeumi környezetben történő fakultatív foglalkozások, tanórák, szakkörök vezetésével kapcsolatosan.
- A roma kultúrák közvetítés múzeumpedagógiai ismeretei a Hodászi Roma Tájház foglalkozásain keresztül.

A tananyag tartalma:

- A múzeumpedagógia célja, funkciója és módszertana.
- Múzeumpedagógiai gondolkodásmód és a múzeumpedagógiai módszerek jó gyakorlatai.
- A nyitott és látogatóbarát múzeum – és a diákok.
- Roma kultúrák közvetítés területei, módszerei
- Egy roma múzeumpedagógiai óra koncepciója, megtervezése, ennek legfőbb szempontja.

Követelmény:

- A hallgatók ismerjék a múzeumpedagógiához kapcsolódó fogalmakat.
- Legyenek képesek ezeket helyesen használni.
- Ismerjék a hazai és néhány külföldi múzeumokban, tájházakban alkalmazott különböző múzeumpedagógiai gyakorlatokat.
- A roma kulturális örökség területeit ismerve tudjanak megtervezni egy múzeumpedagógiai órát.
- Vegyenek részt múzeumpedagógiai foglalkozásokon.
- Olvassanak a témával kapcsolatos szakirányú irodalmat

Kötelező irodalom:

1. Foghtúy Krisztina (szerk.): Múzeumpedagógia a gyakorlatban. ELTE TFK Neveléstudományi Tanszék kiadásában a TANOSZ technikai közreműködésével. Budapest, 1998.
2. Foghtúy Krisztina (szerk.): Múzeumpedagógia. Útmutató pedagógusok számára. Budapest, Korona Kiadó, 1993.
3. Foghtúy Krisztina - Szepesházy Ágnes (szerk.): Múzeumpedagógiai Tanulmányok I. ELTE PPK Oktatásmódszertani Központ Közleménye, Gondolat Kiadó, Budapest 2003.

Ajánlott irodalom:

1. Foghtúy Krisztina – Harangi Anna (szerk.): Gyerekek a múzeumban: múzeumpedagógiai olvasókönyv. Tárogató, ELTE TFK, Budapest. 1997.

2. Foghtúy Krisztina – Szepesházyiné Kurimay Ágnes (szerk.): Múzeumpedagógiai Tanulmányok II., Gondolat Kiadó, Budapest 2006.
3. Foghtúy Krisztina – Szepesházyiné Kurimay Ágnes (szerk.): Múzeumpedagógiai Tanulmányok III. Gondolat Kiadó, Budapest 2009.
4. Torgyik Judit: Mit tanulhatunk Svájctól? Új Pedagógiai Szemle. 2006/6. <http://folyoiratok.ofi.hu/uj-pedagogiai-szemle/mit-tanulhatunk-svajctol>

Tárgynév:	Szociológiai terepgyakorlat
Félév:	3. félév
Tárgykód:	FRGY3
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Dr. Berek Sándor
Tárgy követelménye:	gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	0+15
Kredit:	3

A tantárgy oktatásának célja:

- Ismerjék meg a terepmunka megfigyelési technikáit.
- Ismerjék meg a terepmunka gyakorlati lépéseit és lehetséges helyszíneit.
- Szerezzenek ismereteket térségi és településkutatásról.
- Szerezzenek ismereteket a közösségkutatások témáiról és módszereiről.
- Ismerjék meg a terepbeszámoló és a terepmunkanapló készítésének módjait.

A tananyag tartalma:

- A megfigyelési technikák a terepmunkában.
- A terepmunka gyakorlata és lehetséges helyszínei.
- Terepbeszámoló és terepmunkanapló.
- Az interjú mint kvalitatív kutatási módszer.
- A térségi és településkutatás mibenléte és technikái.
- A magyar közösségkutatások története, témái és módszerei.

Követelmény:

- A hallgatók legyenek képesek a terepmunka megfigyelési technikáit alkalmazni.
- A hallgatók szerezzenek ismereteket a térségi és településkutatásról és a közösségkutatásról.
- A hallgatók legyenek képesek terepbeszámoló és terepmunkanapló készítésére.

Kötelező irodalom:

1. Borsányi László: A megfigyelési technikák az etnológiai terepmunkában. *Ethnographia*. 1988. XCIX. 1. 53-82.
2. Jankó Judit – Lorencsics Krisztina – Pápay Nikolett – Ratimovszky Kornélia – Vodicskáné Ráczkövi Ildikó: A terepmunka gyakorlata. Szent István Társulat, Bp. 2012. 5-216.
3. Kovács Éva (szerk.): Közösségtanulmány. Módszertani jegyzet. Néprajzi Múzeum – PTE BTK kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék, 2007. 5-438.

Ajánlott irodalom:

1. Boross Balázs – Domokos Vera: Beköltözés előtt – avagy hol húzódnak a határok? In: Prónai Csaba (szerk.): Cigány világok Európában. Nyitott Könyvműhely Kiadó, Bp. 2006. 21-26.
2. Eriksen, Thomas Hylland: Kis helyek – nagy témák. Bevezetés a szociálintropológiába. Gondolat Kiadó, Bp. 2006. 40-58.
3. Fónai Mihály - Kerülő Judit - Takács Péter (szerk.): Bevezetés az alkalmazott kutatómódszertanba. Pro Educatione Alapítvány, Nyíregyháza, 2002. 5-223.
4. Horváth Henriett: „Meg vagyunk mi áldva velük...” Cigányok és nem cigányok egymás mellett élése Dombközből 2003 márciusában és áprilisában. In: Prónai Csaba (szerk.): Cigány világok Európában. Nyitott Könyvműhely Kiadó, Bp. 2006. 27-41.

5. Kaschuba, Wolfgang: Bevezetés az európai etnológiába. Csokonai Kiadó, Debrecen, 2004. 5-236.
6. Letenyey László: Településkutatás I. Módszertani kézikönyv. Új Mandátum Kiadó – Ráció Kiadó, Bp. 2006. 6-313.
7. Morvai Orsolya: „Lőrincen egészen más a helyzet.” Életképek egy Tolna megyei cigány közösségből. In: Prónai Csaba (szerk.): Cigány világok Európában. Nyitott Könyvműhely Kiadó, Bp. 2006. 46-52.
8. Nagy Péter: „Egy kalap alá vesznek”. Parti terepmunkanapló (részletek). In: Prónai Csaba (szerk.): Cigány világok Európában. Nyitott Könyvműhely Kiadó, Bp. 2006. 58-75.
9. Pálos Dóra: „Megeszitek az életemet!” In: Prónai Csaba (szerk.): Cigány világok Európában. Nyitott Könyvműhely Kiadó, Bp. 2006. 76-99.
10. Seidman, Irving: Az interjú mint kvalitatív kutatási módszer. Műszaki Könyvkiadó, Bp. 2002. 5-217.

Tárgynév:	Cigány/roma gyermekek az iskolai környezetben
Félév:	1. félév
Tárgykód:	FRGY4
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Kovács Anikó Gyöngyi
Tárgy követelménye:	gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	0+15
Kredit:	4

A tantárgy oktatásának célja:

- Ismerjék meg a kulturális átörökítés és a társadalmi beilleszkedés folyamatának összetevőit.
- Ismerjék meg a magyarországi roma népesség általános iskolai oktatásának jellemzőit.
- Szerezzenek ismereteket a méltányos pedagógia mibenlétéről, módszereiről.
- Szerezzenek ismereteket a multikulturális nevelésről.
- Ismerjék meg a Kedvesház esélyteremtő programot.

A tananyag tartalma:

- Kisebbségek és az oktatás. A cigányok és az iskoláztatás kapcsolata.
- A magyarországi roma népesség és az általános iskola.
- Esélyegyenlőtlenség és a méltányos pedagógia.
- A multikulturális nevelés jellemzői.
- Egy sikeres iskolai integrációs program tapasztalatai.
- A Kedvesház esélyteremtő program.

Követelmény:

- A hallgatók legyenek képesek megalapozott tudással fordulni a gyermekek felé a tanítási órákon és az azon kívüli helyzetekben.
- A hallgatók szerezzenek ismereteket a különféle pedagógiai módszertani lehetőségekről, ezek adaptációjának módjairól és szempontjairól.
- A hallgatók legyenek képesek a reflexióra és önreflexióra, alakuljon ki az igényük tapasztalataikat felhasználva a folyamatos fejlődésre.

Kötelező irodalom:

1. Andor Mihály (szerk.): Romák és oktatás. Iskolakultúra könyvek 8. Iskolakultúra Kiadó, Pécs, 2001. 6-175.
2. Fiáth Titanilla: A magyarországi roma népesség általános iskolai oktatása. Szakirodalmi kismonográfia. Delphoi Consulting Kiadó, Budapest 2000. 2-64.
3. Réthy Endréné – Vámos Ágnes: A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése. Esélyegyenlőtlenség és méltányos pedagógia. Bölcsész Konzorcium, Budapest 2006. 2-61.

Ajánlott irodalom:

1. Forray R. Katalin – Hegedűs T. András: Cigány gyermekek szocializációja. Család és iskola. Aula Kiadó, Budapest 1998. 3-391.
2. Forray R. Katalin: Romológia és nevelésszociológia. In: Bárdossy Ildikó – Forray R. Katalin – Kéri Katalin (szerk.): Tananyagok a pedagógia szakos alapképzéshez. Bölcsész Konzorcium, Budapest 2006. 171-190.

3. Gordon Győri János (szerk.): Tanárok interkulturális nézetei és azok hatása az osztálytermi munkára. A multikulturális és interkulturális szemlélet elméleti alapjai és történeti vonatkozásai az oktatásban. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest 2014. 5-51.
4. Havas Gábor – Kemény István – Liskó Ilona: Cigány gyerekek az általános iskolában. Oktatókutató Intézet, Budapest 2001. 3-66.
5. Kézdi Gábor – Surányi Éva: Egy sikeres iskolai integrációs program tapasztalatai. A hátrányos helyzetű tanulók oktatási integrációs programjának hatásvizsgálata 2005-2007. Kutatási összefoglaló. Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság, Budapest 2008. 5-130.
6. Lázár Péter: A „Kedves”-ház pedagógiája. Egy pedagógiai irányzat körvonalai életképekben. Új Pedagógiai Szemle, 48. évf. 1998/5.
<http://epa.oszk.hu/00000/00035/00016/1998-05-mu-Lazar-Kedves.html>
7. Liégeois, Jean-Pierre: Kisebbségek és oktatás. Cigányok az iskolában. Pont Kiadó, Budapest 2002. 5-306.
8. Somlai Péter: Szocializáció. A kulturális átörökítés és a társadalmi beilleszkedés folyamata. Corvina Kiadó, Budapest 1997. 9-195.
9. Szilvási Éva (szerk.): Módszerek a hátrányos helyzetű tanulók iskolai sikerességének segítésére. Egyenlőtlenségek hatása a gyerekek fejlődésére. Szöveggyűjtemény. Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság, Budapest 2008. 4-86.
10. Torgyik Judit – Karlovitz János Tibor (szerk.): Multikulturális nevelés. Bölcsész Konzorcium, Budapest 2006. 3-226.

Tárgynév:	Kommunikáció, kapcsolat cigány/roma családokkal, közösségekkel
Félév:	3. félév
Tárgykód:	FRGY5
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Erdei Sándor
Tárgy követelménye:	gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	5+5
Kredit:	2

A tantárgy oktatásának célja:

- A hallgatók megismertetése a kommunikáció elméleti és gyakorlati alapjaival.
- Szerezzenek ismereteket a különböző társadalmi csoportok, rétegek – a szegény, hátrányos helyzetű, cigány/roma gyermekek, családok, közösségek – kommunikációs sajátosságairól.
- Ismerjék meg a korlátozott nyelvi kód, a bilingvizmus, a diglosszia jelentőségét a cigányság esetében.
- A gyakorlati képzés által váljanak képessé sikeres együttműködésre, kommunikációs csatornák kiépítésére és ápolására.

A tananyag tartalma:

- Kommunikációelmélet; a kommunikáció, a kommunikációs folyamat sajátosságai.
- A kommunikáció elemei, folyamata.
- A verbális és a non-verbális kommunikáció.
- Hatékony és eredményes kommunikáció eltérő csoportok között.
- A kommunikáció, mint munkaeszköz a pedagógiában. Kommunikációs csatornák (hiányának okai, kiépítése, gondozása, zavarai) az iskola és a cigány/roma családok, gyermekek, közösségek között.

Követelmény:

- A hallgatók kommunikációs kompetenciájának növekedése.
- A kurzus végére a hallgatók erősödjenek személyközi és kultúraközi kommunikációs készségeikben.
- Interperszonális interakcióik a cigány/roma gyermekekkel és szüleikkel eredményes, sikeres legyen.

Kötelező irodalom:

1. Csert - Csapó Tibor – Orsós Anna – Varga Aranka: A cigányság kommunikációs szokásai, médiahasználattal kapcsolatos attitűdjei és a „Z” generáció. PTE BTK NTI, Pécs 2013. <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:vX6JI7lvZJgJ:www.zgeneracio.hu/getDocument/601+&cd=1&hl=hu&ct=clnk&gl=hu>
2. Derdák Tibor – Varga Aranka: Az iskola nyelvezet – idegen nyelvezet. Regio, Kisebbség, politika, társadalom. 1996. 7. 2.
3. Réger Zita: Cigány gyermekcsoporton belüli kommunikáció. In: Réger Zita: Cigány gyermekvilág. Olvasókönyv a cigány gyermekfolklórból. L'Harmattan Kiadó, Budapest 2002.

Ajánlott irodalom:

1. Lajtai László: Kapcsolat roma (cigány) páciensekkel. In: Pilling János (szerk.): Orvosi kommunikáció. Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest, 2008. 335-350.

2. Nemesné Kis Szilvia: Cigány tanulók anyanyelvi nevelésének nyitott kérdései. Anyanyelv – pedagógia. MNYT 2008. <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=49>
3. Rubik Gina: A divat és az öltözködés, mint a kommunikáció és a kultúra eszközei. Kethanodrom, 2016. febr. http://www.kethanodrom.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=3445:-a-divat-es-az-oeltoezkoedes-mint-a-kommunikacio-es-a-kultura-eszkoezei&catid=62:tarsadalomciganysag&Itemid=86
4. Várnagy Elemér – Várnagy Péter: A hátrányos helyzet pedagógiája. Corvinus Kiadó, Budapest 2000.

Tárgynév:	Helyi tanterv készítése – cigány/roma népismeret bevezetése a tananyagba
Félév:	4. félév
Tárgykód:	FRGY6
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Dr. Molnár-Tamus Viktória
Tárgy követelménye:	gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	0+15
Kredit:	4

A tantárgy oktatásának célja:

- A képzés során tanultak szintézise.
- A cigány népismeret tantárgy tanításához saját tartalom összeállítása, a meglévő tudás, módszertan bővítése, fejlesztése.
- A hallgatók képesek legyenek a tanult ismereteket integrálni a különböző tantárgyakba.

A tananyag tartalma:

- A cigány népismeret tantárgy tanmenet az 1-4. osztályban
- A cigány népismeret tantárgy tanmenet az 5-8. osztályban
- Cigány népismeret a 10-12. osztályokban
- A cigányságról tanultak beépítése az alap-, és középfokú oktatásba.
- Cigány/roma nap szervezése.

Követelmény:

- Olyan átfogó ismerettel, tudással rendelkezzen a hallgató a magyarországi cigányságról, hogy azt magas szinten tudja átadni diákjainak.
- Legyenek alkalmasak a cigányság történetét, élethelyzetének alakulását a magyar történelem szerves részeként bemutatni, tanítani.
- Új módszertani elemekkel (dramatizálás, szituációs játékok, a vizuális kultúra elemei stb.) legyen képes bővíteni tudástárát, módszertanát.
- Önismeretre, elfogadásra, empátiára, megértésre, segítőkészségre legyen képes tanítani, nevelni diákjait a hazai cigány/roma népességgel és más kisebbségekkel kapcsolatban.
- A hallgató legyen képes színvonalas és színes helyi iskolai cigány/roma nap programjának összeállítására.

Kötelező irodalom:

1. Ligeti György: Cigány népismereti tankönyv a 7-12. o. számára. Konsept-H Kiadó, Budapest
2. Orsós Anna: Cigány/roma nemzetiségi oktatás. Kutatási beszámoló. PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék – Wlislócki Henrik Roma Szakkollégium, Pécs 2015.
3. Radics József – Farkas Mária: Cigány népismeret 1-4. évfolyam. Croatica Nonprofit Kft. Budapest. 2012.
4. Sorsunk - cigány népismereti sorozat:
<https://www.youtube.com/watch?v=qsCBKFNJ-vLs&list=PLVPH3PQIRwnosNT1ccLkJn5FjIZh0c2WQ>

Ajánlott irodalom:

1. Bari Károly: Tűzpiros kígyócska. Cigány népköltészet. Gondolat Kiadó, Budapest 1985.
2. Bársony János – Daróczy Ágnes: Vrana mámi mesél (CD-vel). SuluNova Kiadó, Budapest 2005.
3. Bódi Zsuzsanna (szerk.): Cigány néprajzi tanulmányok 1-14. kötet Magyar Néprajzi Társaság 1993-2005.

4. Diósi Ágnes: *Szemtől szemben a magyarországi cigánysággal*. Budapest, 2002, Pont Kiadó.
5. Gárdonyi Géza: *Kék paradicsom, liliom*. Móra Könyvkiadó, Budapest 1999.
6. Halasi Mária: *Az utolsó padban*. Móra Ferenc ifjúsági Könyvkiadó Zrt., Budapest 2010.
7. Kardos Péter – Nyári Gábor: *Cigánylabirintus (Szerepjáték)*. Jonathan Miller Kiadó, Budapest 2004.
8. Lakatos Menyhért: *Füstös képek (1975)*. Wesley János Kiadó, Budapest 2009.
9. Lakatos Menyhért: *Csandra szekere*. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest 1981.
10. Murányi Gábor (szerk.): *„Egyszer karolj át egy fát!” Cigányalmanach*. TIT Országos Központja Cigány Ismeretterjesztő Bizottsága, Budapest 1986.
11. Raicsné dr. Horváth Anikó: *Cigány népismeret és pedagógia*. Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Zsámbék 2000.
12. Szécsi Magda: *Az aranyhalas lószem tükre – Cigánymesék*. HungariaSport Budapest-Dabas, 1988.

Tárgynév:	Szakdolgozat és konzultáció 1
Félév:	3. félév
Tárgykód:	FRSZK1
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Dr. Berek Sándor
Tárgy követelménye:	gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	0+5
Kredit:	5

Tárgynév:	Szakdolgozat és konzultáció 2
Félév:	4. félév
Tárgykód:	FRSZK2
Felelős szervezet neve:	Felnőttképzési Központ
Felelős szervezet kódja	122 501
Tárgyfelelős neve:	Dr. Berek Sándor
Tárgy követelménye:	gyakorlati jegy
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	0+5
Kredit:	5
